

CURTEA DE CONTURI A REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂREA nr. 20

din 26 mai 2023

cu privire la Raportul auditului conformității asupra managementului datoriei de stat,
garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2022

Curtea de Conturi, în prezența Secretarei generale de stat a Ministerului Finanțelor, dna Dina Roșca; Secretarei de stat a Ministerului Finanțelor, dna Olga Golban; Secretarului de stat al Ministerului Finanțelor, dl Ion Gumene; Secretarului de stat al Ministerului Finanțelor, dl Vladimir Arachelov; șefei Direcției datorii publice a Ministerului Finanțelor, dna Elena Matveeva; Directoarei Instituției Publice „Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă”, dna Raisa Cantemir; șefei Secției raportare a Ministerului Finanțelor, dna Nadejda Slova, precum și a altor persoane cu funcții de răspundere, în cadrul ședinței în format video, călăuzindu-se de art. 3 alin. (1) și art. 5 alin. (1) lit. a) din Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova¹, a examinat Raportul auditului conformității asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2022.

Misiunea de audit public extern a fost realizată conform Programului activității de audit al Curții de Conturi pe anul 2023², având drept scop evaluarea conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2022, în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil.

Auditul public extern s-a desfășurat în conformitate cu Standardele Internaționale ale Instituțiilor Supreme de Audit, aplicate de Curtea de Conturi, în special cu ISSAI 100, ISSAI 400 și ISSAI 4000³.

Examinând Raportul de audit, Curtea de Conturi

A CONSTATAT:

Ministerul Finanțelor, în anul 2022, a asigurat gestionarea datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în conformitate cu cadrul legal aplicabil, fiind respectate plafoanele aprobate prin Legea bugetului de stat. Totodată, misiunea de audit a identificat unele problematice, care se exprimă prin: majorarea cheltuielilor pentru serviciul datoriei de stat, ca urmare a creșterii ratelor dobânzilor și creșterii semnificative a datoriei de stat; tergiversarea procesului de implementare a platformei de tranzacționare în mod direct a valorilor mobiliare de stat de către persoanele fizice; restituirea lentă a obligațiunilor față de bugetul de stat de către

¹ Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova nr. 260 din 07.12.2017 (în continuare – Legea nr.260 din 07.12.2017).

² Hotărârea Curții de Conturi nr.65 din 22.12.2022 „Privind aprobarea Programului activității de audit al Curții de Conturi pe anul 2023”.

³ Hotărârea Curții de Conturi nr.2 din 24.01.2020 „Cu privire la Cadrul Declarațiilor Profesionale ale INTOSAI”.

băncile aflate în proces de lichidare; creșterea soldurilor datoriei debitorilor garantați și beneficiarilor recreditați pentru împrumuturile interne și externe, care include și datoria cu termenul de achitare expirat care, în mare parte, este nerecuperabilă; imposibilitatea rambursării unei datorii externe în termen, ca urmare a unor factori obiectivi care nu au depins de Republica Moldova.

Reieșind din cele expuse, în temeiul art.14 alin.(2), art.15 lit. d) și art.37 alin.(2) din Legea nr.260 din 07.12.2017, Curtea de Conturi

HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Raportul auditului conformității asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2022, anexat la prezenta Hotărâre.

2. Prezenta Hotărâre și Raportul de audit se remit:

2.1. Parlamentului Republicii Moldova, pentru informare și examinare, după caz, în cadrul Comisiei parlamentare de control al finanțelor publice;

2.2. Președintelui Republicii Moldova, pentru informare;

2.3. Guvernului Republicii Moldova, pentru informare și luare de atitudine în vederea:

2.3.1. monitorizării situației aferente datoriei de stat externe, care la moment se află în imposibilitate de achitare din motive ce nu depind de Republica Moldova;

2.3.2. fortificării capacităților instituționale ale autorităților publice centrale aferente proceselor de elaborare, gestionare și raportare a proiectelor investiționale, în vederea sporirii nivelului de absorbție și valorificare a resurselor externe, cu respectarea termenelor de debursare și atingerea rezultatelor în implementarea proiectelor;

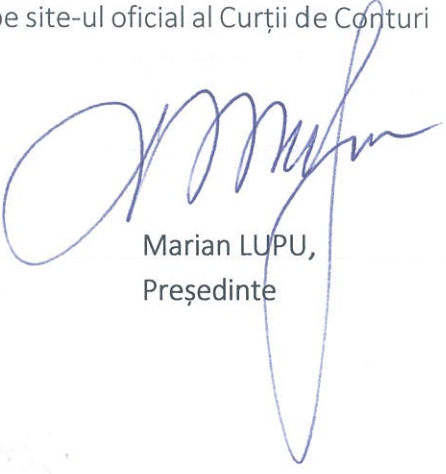
2.4. Ministerului Finanțelor, pentru luare de atitudine și asigurarea implementării recomandărilor cuprinse în Raportul de audit.

3. Prin prezenta Hotărâre, se exclude din regim de monitorizare Hotărârea Curții de Conturi nr.25 din 30 mai 2022 „Cu privire la Raportul auditului conformității asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2021”, ca urmare a realizării la nivel de 66,7% a recomandărilor înaintate în cadrul misiunii de audit precedente și a reiterării celor implementate parțial.

4. Prezenta Hotărâre intră în vigoare din data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și poate fi contestată cu o cerere prealabilă la autoritatea emitentă în termen de 30 de zile de la data publicării. În ordine de contencios administrativ, Hotărârea poate fi contestată la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (MD-2068, mun. Chișinău, str. Kiev nr.3), în termen de 30 de zile din data comunicării răspunsului cu privire la cererea prealabilă sau din data expirării termenului prevăzut pentru soluționarea acesteia.

5. Curtea de Conturi va fi informată, în termen de 6 luni din data publicării Hotărârii în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, despre acțiunile întreprinse pentru executarea subpunctului 2.4. din prezenta Hotărâre.

6. Hotărârea și Raportul auditului conformității asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2022 se plasează pe site-ul oficial al Curții de Conturi (<https://www.ccrm.md/ro/decisions>).

Marian LUPU,
Președinte

CURTEA DE CONTURI A REPUBLICII MOLDOVA

MD-2001, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr.69, tel.: (+373 22) 26 60 02, fax: (+373 22) 26 61 00,
www.ccrm.md; e-mail: ccrm@ccrm.md

RAPORTUL

auditului conformității asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și
recreditării de stat în anul 2022

CUPRINS

LISTA ACRONIMELOR.....	3
GLOSAR.....	4
I. SINTEZA.....	6
II. PREZENTARE GENERALĂ.....	8
III. SFERA ȘI ABORDAREA DE AUDIT.....	9
3.1. Mandatul legal și scopul auditului	9
3.2. Abordarea auditului.....	9
IV. CONSTATĂRI	10
4.1. Obiectivul specific I. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea managementului datoriei de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?	10
4.1.1. Deși a înregistrat o creștere majoră, datoria de stat s-a încadrat în plafoanele stabilite prin Legea bugetară anuală.....	10
4.1.2. Datoria de stat internă a crescut, circa 61,0% din datoria internă urmând să ajungă la scadență în anul următor, ceea ce denotă că datoria nouă care urmează a fi contractată ar putea fi supusă riscului ratei de dobândă.....	13
4.1.3. Se menține restituirea lentă a obligațiunilor față de bugetul de stat de către băncile aflate în proces de lichidare, situație cauzată de valorificarea lentă a activelor acestora.....	17
4.1.4. Datoria de stat externă crește ascendent, finanțarea externă fiind o sursă importantă pentru finanțarea deficitului bugetar.....	17
4.1.5. Nivelul de valorificare a resurselor pentru proiectele finanțate din surse externe se menține în continuare scăzut, în mare parte fiind influențat de neîndeplinirea condițiilor precontractuale de către beneficiari și tergiversarea procedurilor de achiziții publice aferente.	22
4.2. Obiectivul specific II. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea acordării garanțiilor de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?	25
4.2.1. Neonorarea obligațiunilor de către beneficiarii garantați în cadrul Programului „Prima casă” este tot mai frecventă.	25
4.2.2 Datoriile debitorilor garantați sunt în întregime cu termenul de achitare expirat și nerecuperabile.	25
4.3. Obiectivul specific III. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea acordării garanțiilor de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?	26
4.3.1. Cererea pentru împrumuturile recreditate înregistrează un trend crescător.....	27
4.3.2. Soldul datoriilor beneficiarilor recreditați continuă să crească.	29
4.4. Măsurile întreprinse în vederea implementării recomandărilor precedente ale Curții de Conturi	31
V. CONCLUZIE GENERALĂ	31
VI. RECOMANDĂRI MINISTERULUI FINANTELOR.....	32

Semnăturile echipei de audit	33
ANEXE	34

LISTA ACRONIMELOR

AID	Asociația Internațională de Dezvoltare
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BEI	Banca Europeană de Investiții
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică
BT	Bonuri de trezorerie
CE	Comunitatea Europeană
OGP AE	Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă
DMFAS	Sistem de Management al Datoriei și Analiză Financiară
DST	Drepturi speciale de tragere
FIDA (IFAD)	Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
FMI	Fondul Monetar Internațional
IFP	Instituție financiară participantă
ÎS	Întreprindere de stat
JICA	Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională
MF	Ministerul Finanțelor
OS	Obligațiuni de stat
PIB	Produs intern brut
RM	Republica Moldova
SA	Societate pe acțiuni
SI	Sistem informațional
SRL	Societate cu răspundere limitată
UCIP-IFAD	Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor finanțate de FIDA
UE	Uniunea Europeană
VMS	Valori mobiliare de stat

GLOSAR

<i>Asistență (cooperare) financiară</i>	Suport financiar sub formă de împrumuturi, granturi, inclusiv livrări de bunuri și/sau lucrări pentru implementarea proiectelor/programelor.
<i>Beneficiar al recreditării</i>	Orice persoană fizică sau juridică care este beneficiar final al mijloacelor recreditate.
<i>Contract de garanție de stat</i>	Contract de fidejusiune între stat și creditor, prin care statul se obligă să plătească, integral sau parțial, creditorului datoria debitorului garantat (a persoanei fizice beneficiar în cadrul Programului de stat „Prima casă” sau a persoanei juridice care a obținut împrumut sub garanție de stat), apărută din împrumuturi interne sau externe, în cazul în care debitorul garantat nu execută obligațiile sale față de creditor.
<i>Datorie de stat</i>	Obligațiile contractuale pecuniare curente și scadente ale statului și dobânzile datorate și neonorate, apărute din calitatea statului de debitor sau fidejutor, fiind contractate, în numele Republicii Moldova, de către Guvern, prin intermediul Ministerului Finanțelor, în monedă națională sau în valută străină.
<i>Datorie de stat externă</i>	Parte integrantă a datoriei de stat, care reprezintă totalul sumelor obligațiilor neonorate și dobânzilor datorate și neonorate, contractate, în numele Republicii Moldova, de către Guvern, prin intermediul Ministerului Finanțelor, de la nerezidenții Republicii Moldova. Valorile mobiliare de stat emise pentru a fi plasate pe piețele financiare internaționale, care sunt procurate de rezidenți ai Republicii Moldova, sunt atribuite datoriei de stat externe.
<i>Datorie de stat internă</i>	Parte integrantă a datoriei de stat ce reprezintă totalul sumelor obligațiilor neonorate și dobânzilor datorate și neonorate, contractate, în numele Republicii Moldova, de Guvern, prin intermediul Ministerului Finanțelor, de la rezidenții Republicii Moldova. Valorile mobiliare de stat emise pentru a fi plasate pe piața internă a Republicii Moldova, care sunt procurate de către nerezidenți, sunt atribuite datoriei de stat interne.
<i>Deservire a datoriei</i>	Plata sumei principale, a dobânzii și a altor sume aferente, prevăzute în contractele din care rezultă datoria.
<i>Garanție de stat</i>	Angajament asumat, în contul și în numele statului, de către Guvern, în calitate de garant, de a plăti la scadență obligațiile neonorate ale debitorului garantat.
<i>Instituții Financiare Participante (IFP)</i>	Băncile comerciale și unele organizații de creditare nebanară, selectate pentru îndeplinirea funcției de intermediere a liniilor de credit din resurse directe sau din resurse de refinanțare (revolving) în baza criteriilor stipulate de donatorii acestor resurse, care sunt destinate întreprinderilor mici și mijlocii ale sectorului privat.

<i>Instrument al datoriei</i>	Obligație financiară care presupune efectuarea plăților sumei principale și/sau a dobânzii de către debitor în favoarea creditorului, la o anumită dată în viitor.
<i>Împrumut de stat</i>	Relație contractuală prin care creditorul transmite în proprietatea statului mijloace, cu condiția rambursării acestora de către stat la expirarea termenului pentru care au fost acordate.
<i>Recreditare</i>	Acordarea de împrumut beneficiarilor recreditării din contul mijloacelor obținute din împrumuturi de stat.
<i>Serviciul datoriei de stat</i>	Plățile de dobândă și comisioanele aferente datoriei.
<i>Sumă principală</i>	Sumă acordată în cadrul unui împrumut.
<i>Sumă principală a valorii mobiliare de stat</i>	Prețul plătit de către creditor la procurarea valorii mobiliare de stat emise cu scont.
<i>Sumă principală a obligațiunii de stat</i>	Sumă egală cu valoarea nominală a obligațiunii de stat.
<i>Termen scurt</i>	Perioadă de rambursare de până la un an și/sau de rambursare la solicitarea creditorului în lipsa termenului de scadență.
<i>Termen mediu</i>	Perioadă de timp de 3 ani ce vizează termenul pentru care sunt stabilite obiectivele și este analizată evoluția indicatorilor aferenți datoriei de stat în cadrul Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu”.
<i>Termen lung</i>	Perioadă de rambursare de la un an și mai mare.
<i>Valoare mobilă de stat</i>	Instrument al datoriei de stat emis în formă de titlu financiar negociabil.
<i>VMS convertite</i>	Soldul împrumuturilor contractate anterior de la BNM.

I. SINTEZA

Misiunea de audit public extern a fost desfășurată în temeiul art. 31 și art. 32 din Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova nr.260 din 07.12.2017 și în conformitate cu Programul activității de audit al Curții de Conturi pe anul 2023¹, având drept scop evaluarea conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2022, în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil. Misiunea de audit s-a desfășurat la Ministerul Finanțelor și la Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă.

Ca urmare a generalizării constatărilor și concluziilor formulate în procesul de audit, se prezintă rezumatul acestora, fiind relatate următoarele.

La situația din 31.12.2022, *datoria de stat* constituie 94 660,0 mil. lei, inclusiv *datoria de stat internă* – 34 492,4 mil. lei (la valoarea nominală), și *datoria de stat externă* – 60 167,67 mil. lei (echivalentul a 3 140,6 mil. dolari SUA). În comparație cu anul precedent, datoria de stat s-a majorat cu 16 907,3 mil. lei, din contul majorării atât a datoriei interne, cu 1 211,0 mil. lei (la valoarea nominală) cât și din contul datoriei externe, cu 15 696,4 mil. lei. Deși s-a înregistrat o creștere semnificativă a datoriei de stat, aceasta s-a încadrat în plafonul aprobat prin Legea bugetară anuală. Ca pondere în PIB, *datoria de stat* constituie 34,73%, înregistrând cea mai mare valoare în ultimii 5 ani. (pct. 4.1.1.)

Pentru *serviciul datoriei de stat* (dobânzi și comisioane), din bugetul de stat au fost achitate mijloace financiare în sumă totală de 2 645,4 mil. lei, inclusiv pentru *serviciul datoriei de stat interne* – 2 084,8 mil. lei, și pentru *serviciul datoriei de stat externe* – 560,6 mil. lei. În comparație cu anul precedent, pentru serviciul datoriei de stat s-au achitat cu 748,1 mil. lei mai mult, ca urmare a creșterii ratelor la dobândă odată cu creșterea inflației. (pct. 4.1.1.)

Volumul total al VMS emise pe piața primară, aflate în circulație la situația din 31.12.2022, constituie 20 189,8 mil. lei. Totodată, VMS plasate spre vânzare au fost în sumă de 34 315,0 mil. lei, iar comercializate - în sumă totală de 26 288,11 mil. lei (la valoarea nominală), preferințe fiind acordate BT cu maturitatea de 182 de zile și de 364 de zile. Circa 61,0% din datoria de stat internă urmează să ajungă la scadență în anul următor, ceea ce denotă că datoria care ulterior urmează a fi contractată ar putea să fie supusă riscului ratei dobânzii. Totodată, în anul 2022 au fost convertite VMS în sumă totală de 2 241,4 mil. lei și răscumpărate - în sumă totală de 2 152,0 mil. lei. (pct. 4.1.2.)

Unul din obiectivele specifice privind gestionarea datoriei de stat în perioada 2022-2024 este „diversificarea canalelor de vânzare a VMS odată cu implementarea platformei de tranzacționare în mod direct a VMS de către persoanele fizice. Demararea procesului de implementare va începe odată cu obținerea aprobării de către USAID și semnării contractului cu compania câștigătoare”. (pct. 4.1.2.)

Datoria externă crește ascendent, aceasta fiind o sursă importantă de finanțare, atât pentru necesitățile curente, cât și pentru finanțarea proiectelor investiționale. Deși statul se împrumută în vederea finanțării proiectelor investiționale, se atestă un nivel scăzut de valorificare a acestora, cauzate, în principal, de tergiversarea procedurilor de achiziții, lipsa personalului calificat în domeniile vizate de proiectele în implementare, neîndeplinirea în termen a precondițiilor

¹ Hotărârea Curții de Conturi nr.65 din 22.12.2022 „Privind aprobarea Programului activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2023”.

contractuale care se soldează în cele mai dese cazuri cu nedebersarea mijloacelor financiare. (pct. 4.1.2., 4.1.5.)

Se menține restituirea lentă a obligațiunilor față de bugetul de stat de către băncile aflate în proces de lichidare, la situația din 31.12.2022, acestea transferând la bugetul de stat din valorificarea activelor lor doar 15% din totalul datoriei. (pct. 4.1.3.)

Din totalul datoriei de stat externe, 93,6% (2 939,0 dolari SUA) reprezintă datoria față de creditorii multilateral, iar 6,4% (201,6 mil. dolari SUA) - datoria față de creditorii bilaterali. Astfel, datoriei față de FMI îi revine 30,05% (943,7 mil. dolari SUA), AID – 24,88% (781,5 mil. dolari SUA), BEI – 12,65% (397,3 mil. dolari SUA), BERD – 10,99% (345,1 mil. dolari SUA), aceștia fiind și cei mai mari parteneri de dezvoltare ai RM.

Un aspect problematic este și imposibilitatea achitării unei datorii externe în sumă totală de 14,55 mil. dolari SUA, din cauza unor factori externi care nu au depins de Republica Moldova. (pct. 4.1.4.)

Domeniu vulnerabil rămâne în continuare acordarea garanțiilor de stat în cadrul Programului „Prima casă” și recreditarea mijloacelor din surse externe. În acest context, menționăm despre activarea a două garanții în cadrul Programului „Prima casă”, din bugetul de stat fiind dezafectate mijloace financiare în sumă totală de 455,6 mii lei. (pct. 4.2.)

La fel, menționăm și despre majorarea datoriilor beneficiarilor recreditați, cu 4 463,3 mil. lei. Din totalul datoriilor beneficiarilor recreditați de 11 499,8 mil. lei, datoria cu termen de achitare expirat constituie 273,4 mil. lei, care în mare parte este stabil nerecuperabilă, deoarece reprezintă datoriile întreprinderilor/agenților economici care se află în proces de lichidare și lipsesc din Registrul de stat al persoanelor juridice. Pentru recuperarea datoriilor beneficiarilor recreditați și garanți, MF, prin intermediul SFS, aplică măsuri de executare silită, fiind recuperate circa 1,4 mil. lei. (pct. 4.2, 4.3)

Auditul evidențiază situația în care 3 agenți economici, cu titlu de excepție, în baza cadrului normativ, au fost eliberați de obligația de a garanta rambursarea împrumuturilor recreditate din contul împrumuturilor de stat externe aferente, context în care auditul relevă posibilitatea apariției riscului de nerambursarea în termen și volum deplin a împrumuturilor respective. (pct. 4.3.1.)

În prezentul Raport de audit sunt elucidate principalele constatări și concluzii ale auditului, care au permis înaintarea unor recomandări MF, orientate spre îmbunătățirea procesului de gestionare și raportare a datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat.

Prezentul Raport de audit este destinat:

Parlamentului și Guvernului Republicii Moldova – pentru informare, luare de atitudine și utilizare a informațiilor la luarea deciziilor/inițiativelor aferente politicilor statului în domeniul administrării datoriei de stat;

Ministerului Finanțelor – pentru luare de atitudine, ca organ autorizat de Guvern, de a administra datoria de stat, garanțiile de stat și recreditarea de stat;

societății civile, altor părți interesate, avându-se în vedere că Raportul de audit furnizează destinatarilor informații referitor la conformitatea administrării datoriei de stat, garanțiilor de stat și mijloacelor recreditate de stat.

II. PREZENTARE GENERALĂ

Managementul datoriei sectorului public este reglementat de Legea nr.419 din 22.12.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat², Hotărârile Guvernului nr.1136 din 18.10.2007³ și nr.696 din 30.08.2017⁴, precum și de alte acte normative.

Ministerul Finanțelor, autorizat de Guvern în calitate de administrator de buget, este responsabil de administrarea datoriei de stat, garanțiilor de stat, precum și de a înregistra toate tranzacțiile efectuate. De asemenea, MF, prin prisma atribuțiilor ce-i revin, acumulează, generalizează, monitorizează și raportează informația cu privire la situația datoriei publice.

În scopul deservirii datoriei de stat, MF supraveghează și asigură rambursarea datoriei de stat, calculează și achită dobânda și alte plăți aferente, înregistrează toate achitățile efectuate.

Totodată, MF este unicul organ împuternicit cu administrarea mijloacelor aferente recreditării de stat, fie direct, fie prin intermediul băncilor și/sau organizațiilor de creditare nebanară, și/sau asociațiilor de economii și împrumut, fie prin intermediul subdiviziunilor special create pentru scopuri de recreditare, precum și să semneze contractele și alte acte juridice aferente atribuțiilor stabilite⁵.

Atribuțiile specifice cu privire la administrarea și gestionarea datoriei de stat se realizează prin intermediul Direcției datorii publice din cadrul MF și IP „Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă”, al cărui fondator este MF.

Evidența informației generale și a tuturor tranzacțiilor aferente datoriei de stat, recreditării de stat, precum și a garanțiilor de stat este asigurată de sistemul informațional DMFAS și Credite-2000.

Conform art. 12 alin. (6) din Legea nr. 419-XVI din 22.12.2006, MF elaborează rapoarte trimestriale și anuale (rapoarte privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat), și le prezintă Guvernului și Parlamentului în termen de 70 de zile după sfârșitul trimestrului și, respectiv, în termen de 90 de zile după sfârșitul anului.

BNM ține și o evidență completă a datoriei de stat interne, având în vedere funcția sa de agent al statului în organizarea plasării VMS.

Potrivit datelor raportate de MF, la situația din 31 decembrie 2022, soldul datoriei de stat a constituit 94 660,0 mil. lei, sau 96,1% din totalul datoriei sectorului public, fiind în creștere cu 16 907,3 mil. lei (la valoarea nominală), în comparație cu anul precedent. Din totalul datoriei de stat, datoria de stat internă constituie 34 492,4 mil. lei și datoria de stat externă – 60 167,67 mil. lei. Pe parcursul anului 2022, pentru serviciul datoriei de stat, din bugetul de stat au fost utilizate

² Legea nr.419 din 22.12.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat (în continuare – Legea nr. 419-XVI din 22.12.2006)

³ Hotărârea Guvernului nr.1136 din 18.10.2007 „Cu privire la unele măsuri de executare a Legii nr.419 din 22.12.2006 cu privire la datoria publică, garanțiile de stat și recreditarea de stat”.

⁴ Hotărârea Guvernului nr.696 din 30.08.2017 „Cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Finanțelor” (cu modificările ulterioare).

⁵ Art. 28, alin. (2) din Legea nr. 419-XVI din 22.12.2006.

mijloace în sumă de 2 645,4 mil. lei, inclusiv: pentru serviciul datoriei de stat externe - 560,6 mil. lei (21,2%), și pentru serviciul datoriei de stat interne - 2 084,8 mil. lei (78,8%).

În anul 2022, pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe au fost recreditate împrumuturi în sumă totală de 1 506,6 mil. lei, 1,3 mil. dolari SUA și 223,2 mil. euro (echivalentul a cca 5 904,0 mil. lei).

La situația din 31.12.2022, soldul garanțiilor de stat a constituit 1 833,6 mil. lei, acestea fiind formate în totalitate din garanții de stat interne acordate în cadrul Programului de stat „Prima casă”, fiind în descreștere față de anul precedent cu 0,9 mil. lei.

III. SFERA ȘI ABORDAREA DE AUDIT

3.1. Mandatul legal și scopul auditului

Misiunea de audit public extern a fost efectuată în temeiul art.31 și art.32 din Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova nr.260 din 07.12.2017 și în conformitate cu Programul activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2023⁶.

Scopul auditului a constat în evaluarea conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2022, în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil.

Astfel, în vederea realizării scopului propus și reieșind din riscurile identificate, au fost stabilite următoarele obiective specifice de audit:

Obiectivul specific I. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea managementului datoriei de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?

Obiectivul specific II. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea acordării garanțiilor de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?

Obiectivul specific III. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea recreditării de stat, în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?

De asemenea, au fost analizate măsurile întreprinse de către factorii de decizie din cadrul entității auditate în vederea implementării cerințelor și recomandărilor de audit înaintate de auditul precedent. Rezultatul analizei privind implementarea recomandărilor anterioare ale Curții de Conturi este expus în subcapitolul 4.4 și în Anexa nr.6 la Raportul de audit.

3.2. Abordarea auditului

Misiunea de audit s-a desfășurat la MF și OGP AE, fiind realizată în conformitate cu Standardele Internaționale ale Instituțiilor Supreme de Audit, aplicate de Curtea de Conturi, în special, ISSAI 100, ISSAI 400, precum și ISSAI 4000⁷.

Domeniul de aplicare a auditului a cuprins evaluarea conformității următoarelor procese: plasarea și răscumpărarea VMS emise prin licitații; gestionarea și monitorizarea împrumuturilor recreditate de stat, precum și raportarea datoriei beneficiarilor recreditați; acordarea garanțiilor de stat externe; contractarea împrumuturilor de stat externe; deservirea datoriei de stat interne și externe; monitorizarea și raportarea datoriei de stat externe.

⁶ Hotărârea Curții de Conturi nr.65 din 22.12.2022 „Privind aprobarea Programului activității de audit al Curții de Conturi pe anul 2023”.

⁷ Hotărârea Curții de Conturi nr.2 din 24.01.2020 „Cu privire la Cadrul Declarațiilor Profesionale ale INTOSAI”.

Pentru atingerea scopului propus, au fost aplicate o serie de proceduri de audit: examinarea documentelor primare; interviuarea personalului cu atribuții specifice; obținerea de date și informații; studierea cadrului normativ în domeniu.

Toată informația prezentată de MF, aferentă subiectului auditat, a fost analizată atât prin prisma cadrului normativ specific, cât și prin prisma limitelor stabilite prin Legea bugetară anuală și Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2022-2024)”.

Drept surse de criterii pentru evaluarea conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat au fost utilizate actele normative aferente tematicii misiunii de audit (*Anexa nr.1* la prezentul Raport de audit).

Probele de audit obținute sunt suficiente și adecvate pentru a furniza o bază pentru concluziile formulate în cadrul prezentei misiuni de audit.

Responsabilitatea auditorului a constat în evaluarea conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2022, în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil, prin obținerea probelor de audit suficiente și adecvate pentru susținerea constatărilor de audit și concluziei generale. Auditorul nu este responsabil de prevenirea faptelor de fraudă și eroare.

Auditorul public a fost independent față de entitățile auditate și a îndeplinit responsabilitățile de etică în conformitate cu cerințele Codului etic al Curții de Conturi.

Domeniul de aplicare și metodologia de audit sunt prezentate în Anexa nr.2 la prezentul Raport de audit.

IV. CONSTATĂRI

4.1. Obiectivul specific I. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea managementului datoriei de stat în raport cu prevederile cadrul normativ aplicabil?

În comparație cu perioada anilor 2018-2021, în anul 2022 datoria de stat aproape că s-a dublat. Creșterea datoriei de stat a fost înregistrată atât din contul datoriei de stat interne, cât și din contul datoriei de stat externe. Circa 61,0 % din datoria internă urmează să ajungă la scadență în anul următor, ceea ce denotă că datoria nouă care urmează a fi contractată ar putea fi supusă riscului ratei de dobândă, în contextul unor eventuale majorări ale ratelor de dobândă pe piața internă și ale ratei inflației. Totodată, nivelul de îndatorare a statului a crescut în contextul acoperirii atât a necesităților financiare curente, cât și a finanțării într-o proporție mai mare a proiectelor investiționale, nivelul de valorificare a împrumuturilor externe rămânând în continuare scăzut, comisioanele aferente sunt achitate din suma nedeversată, în aceste cazuri fiind generate cheltuieli suplimentare, în condițiile actuale ale unui buget deficitar. La fel, se menține în continuare restituirea lentă a obligațiilor față de bugetul de stat de către băncile aflate în lichidare.

4.1.1. *Deși a înregistrat o creștere majoră, datoria de stat s-a încadrat în plafoanele stabilite prin Legea bugetară anuală.*

Potrivit Legii nr.419/2006, datoria de stat reprezintă obligațiile contractuale pecuniare curente și scadente ale statului și dobânzile datorate și neonorate, apărute din calitatea statului de debitor

sau fidejutor, fiind contractate, în numele Republicii Moldova, de Guvern, prin intermediul MF, în monedă națională sau în valută străină.

Totodată, prin Legea bugetară anuală⁸ au fost aprobate plafoanele datoriei de stat la situația din 31.12.2022, stabilindu-se că datoria de stat internă nu va depăși 34 535,2 mil. lei, datoria de stat externă – 66 534,6 mil. lei (echivalentul a 3 478,0 mil. dolari SUA).

Astfel, potrivit datelor raportate de MF⁹, soldul datoriei de stat înregistrat la finele anului 2022 a constituit 94 660,0 mil. lei, din care: datoria de stat externă – 60 167,7 mil. lei (echivalentul a 3 140,6 mil. dolari SUA) (63,6%), și datoria de stat internă – 34 492,4 mil. lei (36,4%) (la valoarea nominală).

În comparație cu anul precedent, soldul datoriei de stat la finele anului 2022 a înregistrat o majorare cu 16 907,3 mil. lei (21,7%), din contul majorării atât a soldului datoriei de stat externe cu 15 696,4 mil. lei, cât și a soldului datoriei de stat interne cu 1 211,0 mil. lei (la valoarea nominală).

Auditul menționează că, deși în anul 2022 s-a înregistrat o creștere semnificativă a soldului datoriei de stat (+16 907,3 mil. lei), la situația din 31.12.2022 acesta s-a încadrat în plafoanele stabilite de Legea bugetară anuală (101 069,80 mil. lei), fiind cu 6 409,80 mil. lei mai mic decât plafonul legal prevăzut. *Informații aferente plafoanelor stabilite prin Legea bugetară anuală sunt prezentate în Tabelul nr.1*

Tabelul nr.1

Plafoanele aferente datoriei de stat stabilite prin Legea bugetului de stat pentru anul 2022, mil.lei

Nr. crt.	Denumirea indicatorului	Modificări la Legea bugetului de stat pentru anul 2022			
		Legea nr.205 din 06.12.2021	Legea nr.112 din 05.05.2022	Legea nr.260 din 08.09.2022	Modificări
1	Datoria de stat internă	39 575,30	34 088,40	34 535,20	+446,80
2	Datoria de stat externă	63 735,80 (3 317,80)	69 009,50 (3 555,10)	66 534,60 (3 478,00)	-2 474,90
Total Datoria de stat		103 311,10	103 097,90	101 069,80	-2 028,10

Sursa: Informații sintetizate de echipa de audit în baza Legii bugetului de stat pentru anul 2022 nr.205 din 06.12.2021 (cu modificările ulterioare).

Evoluția datoriei de stat pe parcursul ultimilor 5 ani (2018-2022) relevă cel mai mare record de creștere al datoriei, de la 52 012,5 mil. lei în anul 2018, la 94 660,0 mil. lei în anul 2022, ceea ce înseamnă proximativ de 2 ori.

Din totalul datoriei de stat, 26 332,4 mil. lei (27,8 la sută) reprezintă datoria de stat pe termen scurt, datorie care urmează să ajungă la scadență în decurs de un an. Datoria de stat pe termen lung constituie circa 68 327,6 mil. lei (72,2 la sută), cele mai lungi perioade ale maturității fiind caracteristice împrumuturilor externe și VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată aferente garanțiilor de stat.

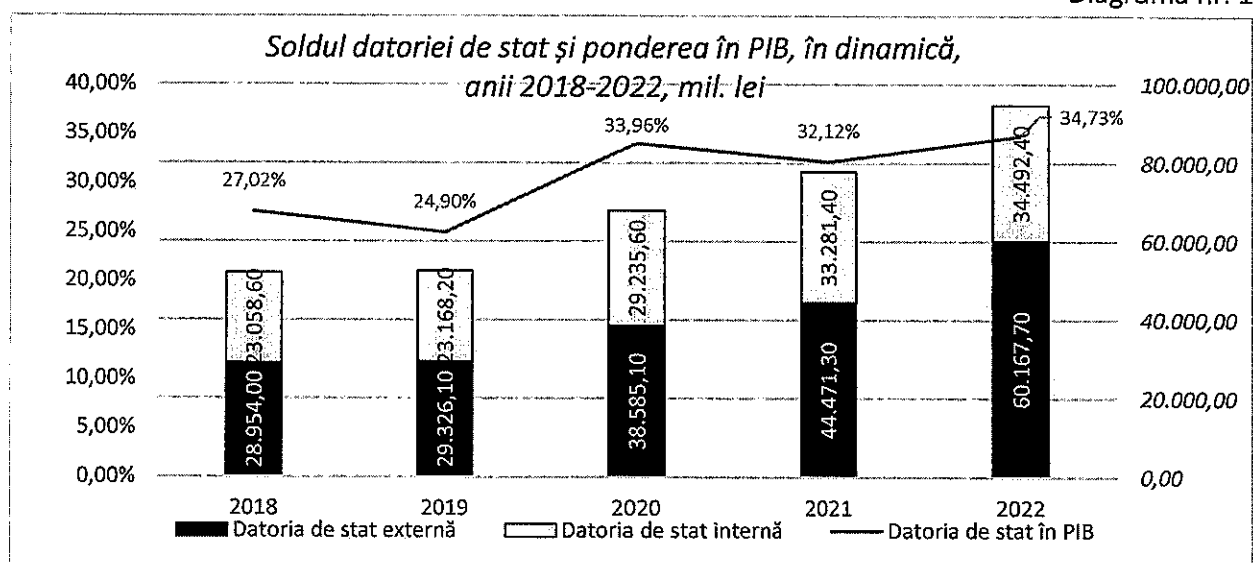
⁸ Legea bugetului de stat pentru anul 2022 nr.205 din 06.12.2021 (cu modificările ulterioare).

⁹ Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2022.

Verificările de audit asupra corespunderii soldului datoriei de stat (inclusiv interne și externe), raportat la situația din 31.12.2022, prin contrapunerea datelor prezentate de Direcția datoriei publice cu datele reflectate în Raportul privind executarea bugetului de stat în anul 2022, nu au stabilit divergențe.

Ca pondere în PIB¹⁰, datoria de stat constituie 34,73%, înregistrând cea mai mare valoare în ultimii 5 ani, de la 27,02 % în anul 2018 până la 34,7% în anul 2022. *Soldul datoriei de stat și ponderea în PIB se prezintă în diagrama care urmează.*

Diagrama nr. 1

Sursa: Datele Rapoartelor privind datoria de stat la situațiile din 31.12.2018, 31.12.2019, 31.12.2020, 31.12.2021 și 31.12.2022.

Din datele analizate, se observă că, pe parcursul ultimilor 5 ani, obligațiile financiare ale statului datorate creditorilor de pe piața externă sunt în creștere, de la 28 954,0 mil. lei în anul 2018, la 60 167,7 mil. lei în anul 2022, care fiind în totalitate denominate în valută străină, sunt supuse tot mai mult riscului valutar.

Pentru *serviciul datoriei de stat (dobânzi și comisioane)*, în anul 2022 din bugetul de stat au fost achitate mijloace financiare în sumă totală de 2 645,4 mil. lei, din care: pentru serviciul datoriei de stat interne – 2 084,8 mil. lei, și pentru serviciul datoriei de stat externe – 560,6 mil. lei. *Analiza în evoluție a cheltuielilor suportate pentru serviciul datoriei de stat pe parcursul ultimilor 5 ani se prezintă în Tabelul nr.2.*

Tabelul nr.2

Sinteza executării cheltuielilor aferente serviciului datoriei de stat în perioada 2018-2022 mil. lei

Anul	2018	2019	2020	2021	2022	Devieri 2022 față de 2021
Serviciul datoriei de stat, inclusiv :	1 504,80	1 619,60	1 684,20	1 897,30	2 645,40	+748,10
Serviciul datoriei de stat interne	1 125,30	1 207,40	1 322,70	1 519,30	2 084,80	+564,50
Serviciul datoriei de stat externe	379,50	412,10	361,50	378,00	560,60	+182,60

Sursa: Informații generalizate de audit în baza datelor prezentate de MF.

¹⁰ PIB în anul 2022 – 272 555,9 mil. lei

Din datele analizate se relevă că, în raport cu anul precedent, pentru deservirea datoriei de stat în anul 2022 au fost utilizate mijloace financiare mai mult cu 748,1 mil. lei, ca urmare a creșterii ratelor la dobândă odată cu creșterea accentuată a inflației. În acest context, menționăm că rata inflației a oscilat de la 13,9% în luna decembrie 2021 până la 34,6% în luna octombrie 2022, la finele anului 2022 rata inflației constituind 30,2%. Totodată, rata de bază a dobânzii anunțată de BNM la fel a înregistrat majorări semnificative, de la 6,5% în luna decembrie 2021 până la 21,5% și 20,0% în lunile noiembrie și, respectiv, decembrie 2022.

Verificările de audit privind conformitatea raportării valorii cheltuielilor suportate pentru serviciul datoriei de stat (inclusiv a datoriei interne și externe), la situația din 31.12.2022, prin contrapunerea datelor prezentate de Direcția datorii publice cu datele reflectate în Raportul privind executarea bugetului de stat în anul 2022, nu au stabilit divergențe.

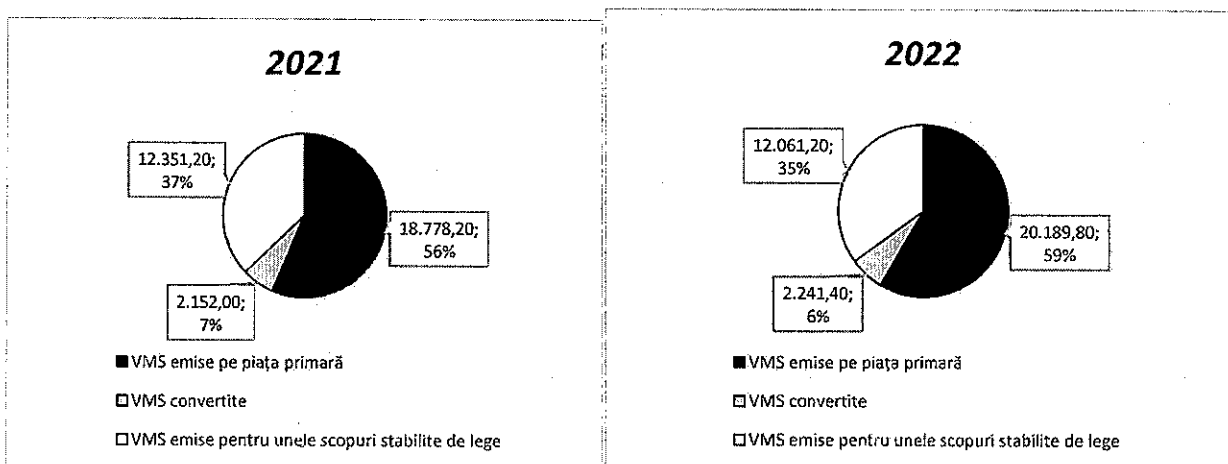
Ponderea cheltuielilor aferente serviciului datoriei de stat (plata dobânzilor și comisioanelor) în totalul cheltuielilor bugetului de stat consolidat¹¹ constituie 3,9%, fiind în creștere față de situația anului precedent cu 0,4 p.p.

4.1.2. Datoria de stat internă a crescut, circa 61,0% din datoria internă urmând să ajungă la scadență în anul următor, ceea ce denotă că datoria nouă care urmează a fi contractată ar putea fi supusă riscului ratei de dobândă.

Potrivit datelor raportate de MF, soldul datoriei de stat interne la finele anului de gestiune 2022, a constituit 34 492,4 mil. lei la valoarea nominală, încadrându-se în plafonul stabilit de Legea bugetară anuală (34 535,2 mil. lei), și fiind mai mic cu 42,8 mil. lei. În comparație cu anul precedent, datoria de stat internă formată la finele anului 2022, a crescut cu 1 211,0 mil. lei la valoarea nominală. Din totalul datoriei de stat interne, VMS emise pe piața primară constituie 58,5% (20 189,8 mil. lei), VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat – 35,0% (12 061,2 mil. lei), și VMS convertite – 6,5% (2 241,4 mil. lei), structura datoriei de stat interne fiind prezentată în Diagrama nr.2.

Diagrama nr.2

Structura datoriei de stat interne în aspectul instrumentelor, mil. lei

Sursa: Elaborat de echipa de audit în baza informațiilor prezentate de MF și Rapoartelor privind datoria de stat la situațiile din 31.12.2020 și din 31.12.2021.

¹¹ Cheltuieli – 68 573,5 mil. lei.

În conformitate cu prevederile cadrului normativ¹², MF emite pe piața internă VMS sub formă de BT și OS în monedă națională. Plasarea VMS pe piața primară se realizează de către BNM, în calitate de agent al statului, prin intermediul licitațiilor, conform condițiilor determinate și reglementate de către MF în calitate de emitent, în conformitate cu un calendar orientativ care se aprobă trimestrial de către MF și se publică pe pagina oficială a MF și BNM.

Prestarea serviciilor specifice pe piața VMS se realizează de către dealerii primari prin participarea la licitațiile de VMS și tranzacționarea VMS pe piața secundară la prețurile pe care ei sunt obligați să le anunțe. Calitatea de dealer primar se atribuie și se retrage de către MF în baza unor criterii prestabilite. Astfel, în perioada auditată, pe piața VMS au activat 9 dealeri primari¹³, care au procurat VMS în nume și din cont propriu. Pe piața primară, în această perioadă au fost emise următoarele tipuri de VMS: i) BT cu maturitatea de 91 de zile, 182 de zile și 364 de zile și ii) OS cu maturitatea de 2 ani, 3 ani, 5 ani și 7 ani.

Astfel, pe parcursul anului 2022, MF a elaborat Calendarele desfășurării licitațiilor de vânzare a VMS pentru trimestrele I, II, III și IV, în conformitate cu care a organizat 50 de licitații de vânzare a VMS, fiind plasate spre vânzare VMS în sumă de 34 315,0 mil. lei. Volumul cererilor depuse pentru VMS a constituit 37 381,0 mil. lei, sau cu 3 066,0 mil. lei mai mult decât oferta, ca rezultat fiind comercializate VMS în sumă de 26 288,1 mil. lei (la valoarea nominală), sau cu 1 025,3 mil. lei mai mult în comparație cu anul precedent. În anul 2022 au fost răscumpărate VMS ajunse la scadență în sumă totală de 27 028,5 mil. lei la valoarea nominală. *Sinteza VMS comercializate pe piața primară în anul 2022 se prezintă în Tabelul nr.3.*

Tabelul nr.3

Nr. crt.	Denumirea indicatorului	Oferta MF	Cererea	Comercializat
1	Bonuri de trezorerie, inclusiv:	33.750.000.000,00	36.941.069.300,00	25.854.974.100,00
	91 zile	2.050.000.000,00	4.327.899.600,00	2.572.822.400,00
	182 zile	15.150.000.000,00	16.949.463.600,00	12.687.923.100,00
	364 zile	16.550.000.000,00	15.663.706.100,00	10.594.228.600,00
2	Obligațiuni de stat, inclusiv:	565.000.000,00	439.939.500,00	433.139.500,00
2.1	2 ani, din care:	275.000.000,00	374.918.500,00	374.818.500,00
	cu dobândă fixă	115.000.000,00	84.590.500,00	84.490.500,00
	cu dobândă flotantă	160.000.000,00	290.328.000,00	290.328.000,00
2.2	3 ani, din care:	145.000.000,00	53.471.000,00	53.471.000,00
	cu dobândă fixă	115.000.000,00	49.771.000,00	49.771.000,00
	cu dobândă flotantă	30.000.000,00	3.700.000,00	3.700.000,00
2.3	5 ani, cu dobândă fixă	75.000.000,00	4.900.000,00	900.000,00
2.4	7 ani, cu dobândă fixă	70.000.000,00	6.650.000,00	3.950.000,00
	Total VMS	34.315.000.000,00	37.381.008.800,00	26.288.113.600,00

Sursa: Informații generalizate de audit în baza Comunicatelor MF și BNM.

¹² Pct. 7 din Regulamentul cu privire la plasarea, tranzacționarea și răscumpărarea valorilor mobiliare de stat în formă de înscrieri în cont, aprobat prin Ordinul Ministrului Finanțelor nr.129 din 19.07.2018.

¹³ BC „Moldova-Agroindbank” S.A., BC „Victoriabank” S.A., BC „Moldindconbank” S.A., OTP Bank S.A., BC „Energbank” S.A., BC „Eximbank” S.A., „Banca de Finanțe și Comerț” S.A., Banca Comercială Română Chișinău S.A., BC „EuroCreditBank” S.A.

Potrivit datelor analizate, din volumul total de VMS comercializate, 98,4% constituie BT, un interes deosebit fiind acordat BT cu maturitatea de 182 de zile (48,3%) și 364 de zile (40,3%). OS le revin 1,6%, cele mai solicitate fiind OS cu maturitatea de 2 ani (1,43%).

Volumul total al *VMS emise pe piața primară* aflate în circulație la situația din 31.12.2022 (la valoarea nominală), constituie 20 189,8 mil. lei, din care: BT în sumă totală de 17 695,6 mil. lei (87,6%) și OS în sumă de 2 494,23 mil. lei (12,4%). Datele analizate relevă că, circa 61,0% din datoria internă urmează să ajungă la scadență în anul 2023, ceea ce denotă că datoria nouă care urmează a fi contractată ar putea fi supusă riscului ratei de dobândă, în contextul unor eventuale majorări ale ratelor de dobândă pe piața internă și ale ratei inflației.

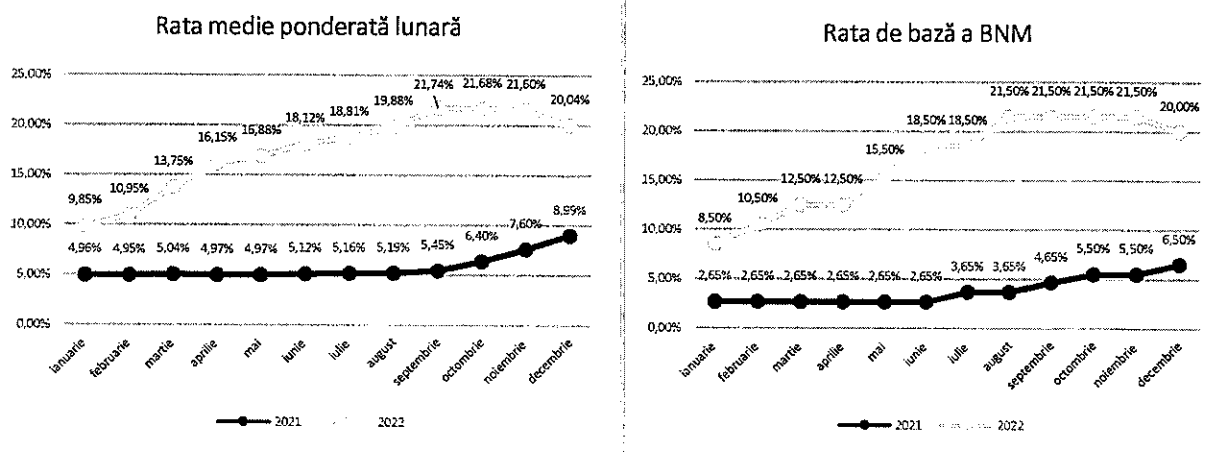
Totodată, pe parcursul anului 2022 au fost reemise *VMS convertite* în sumă totală de 2 241,4 mil. lei și răscumpărate în sumă totală de 2 152,0 mil. lei.

Volumul *VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat* în anul 2022 constituie 12 351,2 mil. lei, pe parcursul anului fiind răscumpărate OS cu maturitatea de 6 ani în sumă de 290,0 mil. lei. Astfel, soldul VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, la situația din 31.12.2022, a constituit 12 061,2 mil. lei, ceea ce reprezintă 35,0% din totalul datoriei de stat interne.

Referitor la ratele medii ponderate ale dobânzilor la VMS în anul 2022, auditul atestă un trend crescător, de la 9,85% în luna ianuarie până la 21,6% în luna noiembrie. Această tendință de creștere se atestă și în cazul ratelor de bază anunțate de BNM, care la fel au înregistrat un trend crescător semnificativ, de la 8,5% în luna ianuarie până la 21,5% în luna noiembrie. *Dinamica ratei anuale a dobânzii a VMS se prezintă în Diagrama nr.3.*

Diagrama nr.3

Dinamica ratei anuale a dobânzii valorilor mobiliare de stat anii 2021-2022

Sursă: Informații generalizate de audit în baza datelor prezentate de MF.

Auditul denotă că tendința de majorare, pe parcursul anului 2022, a ratelor medii ponderate ale dobânzilor la VMS a avut un efect negativ, ceea ce a determinat majorarea cheltuielilor suportate din bugetul de stat pentru serviciul datoriei de stat interne.

În acest context, auditul evidențiază că, pentru *serviciul datoriei de stat interne*, în anul 2022, din bugetul de stat au fost utilizate mijloace financiare în sumă totală de 2 084,8 mil. lei, ceea ce este mai mult cu 565,5 mil. lei în comparație cu anul precedent.

Cel mai costisitor instrument de datorie îl constituie VMS emise pe piața primară, pentru care au fost achitate dobânzi și cupoane în sumă totală de 1 381,5 mil. lei (66,3%), fiind urmate de VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, pentru care au fost achitate dobânzi în sumă totală de 604,3 mil. lei (29,0%), și VMS convertite, pentru care au fost achitate dobânzi în sumă totală de 99,0 mil. lei (4,7%).

Menționăm că rata nominală medie ponderată a dobânzii pentru VMS comercializate în anul 2022 a constituit 17,76%, rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS convertite răscumpărate în anul 2022 a constituit 6,44%, rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS convertite reemise – 15,05%, și rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat – 5%.

Unul din obiectivele specifice privind gestionarea datoriei de stat în perioada 2022-2024 propus în Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2022-2024)” este „diversificarea canalelor de vânzare a VMS odată cu implementarea platformei de tranzacționare în mod direct a VMS către persoanele fizice”, activitate care era preconizată pentru finele anului 2022. Astfel, în vederea realizării obiectivului propus, a fost elaborat și aprobat Conceptul Sistemului Informațional „Programul de vânzare directă a valorilor mobiliare de stat persoanelor fizice în RM”¹⁴. Programul menționat urmărește facilitarea accesului cetățenilor RM la cumpărarea VMS, dar și înstrăinarea acestora până la scadență prin intermediul unei platforme electronice. De asemenea, a fost aprobat Regulamentul resursei informaționale formate de Sistemul respectiv¹⁵. Totodată, tergiversarea procesului dat, potrivit explicațiilor MF, a fost determinată de faptul că *„tenderul pentru selectarea companiei care va proiecta, elaborează și implementa Programul sus-numit, a fost lansat la 14 februarie 2022 de către USAID Transparența sectorului financiar din Moldova (FSTA), termenul limită de prezentare a ofertelor fiind extins de două ori din motivul nedepunerii nici unui dosar la tender”*. Ulterior a fost ajustat caietul de sarcini și la 20 mai 2022 a fost lansată repetat licitația pentru selectarea companiei, fiind acceptată oferta participantă, ca urmare MF a expediat către USAID avizul cu non obiecții asupra ofertei prezentate. Demararea implementării va avea loc după obținerea aprobării din partea USAID și semnării contractului cu compania selectată (Esempla Systems). Se menționează că contractul cu compania selectată a fost semnat la 03.05.2023. Totodată, prin Ordinul MF nr. 109 din 15.11.2022 a fost instituit grupul de lucru care va participa la procesul de implementare a soluției tehnice. Grupul de lucru a organizat 7 întreveneri în cadrul cărora au fost discutate cerințele tehnice de conectare a Sistemului Informațional cu sistemele DCU și cu serviciile guvernamentale de platformă (MPay, MNotify, MLog, MConnect etc.).

¹⁴ Hotărârea Guvernului nr.69 din 09.02.2022 „Cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului Informațional „Programul de vânzare directă a valorilor mobiliare de stat persoanelor fizice în Republica Moldova”.

¹⁵ Hotărârea Guvernului nr.329 din 18.05.2022 „Cu privire la aprobarea Regulamentului resursei informaționale formate de Sistemul Informațional „Programul de vânzare directă a valorilor mobiliare de stat persoanelor fizice în Republica Moldova”.

4.1.3. Se menține restituirea lentă a obligațiunilor față de bugetul de stat de către băncile aflate în proces de lichidare, situație cauzată de valorificarea lentă a activelor acestora.

Cu referire la recuperarea la bugetul de stat, ca urmare a emiterii anterior a VMS pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat în cazurile „Banca de Economii” S.A., BC „Banca Socială” S.A., BC „Unibank” S.A., BC „Investprivatbank” S.A., auditul relevă că, similar anilor precedenți, soldul datoriei băncilor respective față de MF rămâne considerabil. Astfel, din totalul datoriei preluate de MF, băncile în proces de lichidare au transferat la bugetul de stat, din valorificarea activelor lor, doar 2 026,8 mil. lei, ceea ce constituie doar 15% din totalul datoriei care urmează a fi restituită MF. În anul 2022, băncile au restituit numai 63,5 mil. lei. *Analiza în dinamică a rambursărilor efectuate de către băncile aflate în proces de lichidare se prezintă în Tabelul nr.4.*

Tabelul nr.4

Dinamica rambursărilor efectuate de către băncile aflate în proces de lichidare, mil. lei

Băncile supuse lichidării	Datoria inițială preluată	Rambursat total la situația din 31.12.2022	Din care în a.2022	Soldul datoriei la 31.12.2022	Proгноza de rambursare în anii	
					2023	2024
„Banca de Economii” S.A.	9 083,0	1 338,0	12,0	7 745,0	91,2	91,2
B.C. „Banca Socială” S.A.	2 392,0	552,0	45,0	1 840,0	30,0	35,0
B.C. „Unibank” S.A.	1 866,2	58,9	6,5	1 807,3	7,0	13,8
„Investprivatbank” S.A.	428,5	77,9	-	350,6	3,6	-
Total	13 769,7	2 026,8	63,5	11 742,9	131,8	140,0

Sursa: Informațiile MF privind soldul datoriei băncilor în proces de lichidare față de MF.

În conformitate cu cadrul normativ¹⁶, lichidatorii „Băncii de Economii” S.A., BC „Banca Socială” S.A. și BC „Unibank” S.A. prezintă lunar MF rapoarte privind procesul de valorificare a activelor băncilor respective.

Examinările efectuate de audit atestă lipsa prevederilor legislative care ar reglementa elaborarea unui grafic de încasare a mijloacelor din valorificarea activelor băncilor supuse lichidării. Totodată, în baza prognozei de rambursare a datoriei respective prezentate de lichidatorii băncilor respective, în anii 2023-2024, în urma valorificării activelor băncilor menționate, în bugetul de stat, din soldul datoriei rămase vor fi restituite circa 271,8 mil. lei. Potrivit explicațiilor MF, un astfel de grafic este imposibil de elaborat, deoarece este dificil de estimat sumele care vor fi obținute din realizarea activelor băncilor.

4.1.4. Datoria de stat externă crește ascendent, finanțarea externă fiind o sursă importantă pentru finanțarea deficitului bugetar.

Este de remarcat faptul că, de la an la an, împrumuturile externe au un aport foarte important în finanțarea cheltuielilor bugetului de stat, fie că este vorba de susținerea bugetului, fie de implementarea proiectelor investiționale.

În acest context, menționăm că determinarea corectă a necesităților de împrumuturi are o importanță substanțială pentru stat, iar estimarea acestora pentru anul următor este un proces complex, care necesită o analiză detaliată a diferitor informații și coordonarea între diferite instituții guvernamentale. Astfel, pe baza unor estimări corecte ar putea fi evitată contractarea

¹⁶ Art.5 din Legea nr.235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17 noiembrie 2014 și nr.101 din 01 aprilie 2015.

unor împrumuturi inutile, care ar putea genera costuri suplimentare pentru bugetul de stat sau necontractarea unor împrumuturi necesare. Totodată, standardele internaționale prevăd contractarea resurselor necesare Guvernului în cele mai benefice termene și condiții, astfel încât să nu fie afectată sustenabilitatea portofoliului datoriei de stat.

Pe parcursul anului 2022, Guvernul RM a contractat **12 împrumuturi noi** cu valoarea totală de circa 998,7 mil. euro, de 2 ori mai multe împrumuturi în comparație cu anul precedent:

1. Contractul de finanțare dintre RM și BEI pentru realizarea Proiectului „Moldova drumuri IV” în sumă totală de 150,0 mil. euro;
2. Acordul de finanțare dintre RM și AID în vederea realizării Proiectului „Securitatea aprovizionării cu apă și sanitație în Moldova ” în sumă totală de 44,1 mil. euro;
3. Acordul de împrumut între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Polone (suport bugetar) în sumă totală de 20,0 mil. euro;
4. Contractul de credit între Republica Moldova și Agenția Franceză de Dezvoltare (suport bugetar) în sumă totală de 15,0 mil. euro;
5. Contractul de credit între Republica Moldova, Uniunea Europeană și Banca Națională a Moldovei privind asistența macrofinanciară pentru RM în sumă totală de 120,0 mil. euro;
6. Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și BERD, în vederea realizării Proiectului „Securitatea Furnizării Gazelor Naturale” în sumă totală de 300,0 mil. euro;
7. Acordul de finanțare dintre RM și AID în vederea realizării Programului „Moldova, măsuri în situație de urgență, reziliență și competitivitate. Operațiunea de politici de dezvoltare” în sumă totală de 101,3 mil. euro;
8. Acordul de finanțare dintre RM și BIRD în vederea realizării Programului „Moldova, măsuri în situații de urgență, reziliență și competitivitate. Operațiunea de politici de dezvoltare” în sumă totală de 40,0 mil. euro și 9,24 mil. dolari SUA;
9. Acordul de finanțare dintre RM și BIRD pentru realizarea Proiectului de competitivitate a întreprinderilor micro, mici și mijlocii (Proiectul ÎMMM) în sumă totală de 17,7 mil. euro;
10. Acordul de finanțare dintre RM și AID pentru realizarea Proiectului de competitivitate a întreprinderilor micro, mici și mijlocii (Proiectul ÎMMM) în sumă totală de 29,8 mil. euro;
11. Acordul de facilitare de credit dintre Republica Moldova și Agenția Franceză pentru Dezvoltare în sumă totală de 60,0 mil. euro;
12. Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și BEI pentru suplinirea și realizarea în continuare a Proiectului „Moldova drumuri III” – 100,0 mil. euro.

Totodată, a fost încheiat Acordul de modificare nr.3 la Acordul de împrumut dintre RM și BERD privind realizarea lucrărilor de construcție și reabilitare a drumurilor în Moldova din 28 iunie 2013, în sumă de 100,0 mil. euro.

Verificările de audit asupra proceselor-verbale aferente negocierilor împrumuturilor de stat externe, confirmă că pentru toate împrumuturile contractate în anul 2022, necesitatea inițierii negocierilor este bine argumentată, se descrie fiecare proiect în parte, se analizează impactul, aspectele politice, culturale, sociale, financiare, economice etc. Totodată, se analizează atât condițiile financiare ale acordurilor, cât și diferite oferte de debursare cu opțiuni multiple ale condițiilor financiare, la final fiind înaintate propuneri de selectare a celor mai convenabile aspecte ținând cont de raportul cost-risc. La fel, la contractarea unui împrumut nou în vederea evaluării și gestionării riscurilor aferente portofoliului datoriei de stat și a datoriilor condiționale, se verifică dacă parametrii de risc se încadrează în limitele anuale stabilite în Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu”.

Potrivit datelor raportate de MF, pe parcursul anului 2022, au avut loc intrări (debursări) din împrumuturile externe în sumă totală de 863,9 mil. dolari SUA (echivalentul a 16 478,0 mil. lei), sau cu 341,9 mil. dolari SUA mai mult în comparație cu anul precedent.

Din volumul total al împrumuturilor externe intrate în anul 2022, circa 317,3 mil. dolari SUA (echivalentul a 6 092,0 mil. lei, 36,7%) au fost destinați pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe, iar 546,6 mil. dolari SUA – pentru susținerea bugetului de stat. *Structura pe destinații a debursărilor privind împrumuturile de stat externe se prezintă în Tabelul nr.5.*

Tabelul nr.5

Structura pe destinații a debursărilor privind împrumuturile de stat externe

Valoarea nominală (mil. dol. SUA)	2018	2019	2020	2021	2022
Susținerea bugetului	48,9	51,1	345,9	334,4	546,6
Proiecte finanțate din surse externe	95,9	98,0	205,7	187,6	317,3
Total	144,8	149,1	551,6	522,0	863,9
Ponderea în total (%)					
Susținerea bugetului	33,8	34,3	62,7	64,1	63,3
Proiecte finanțate din surse externe	66,2	65,7	37,3	35,9	36,7
Total	100	100	100	100	100

Sursa: Informație generalizată de echipa de audit în baza datelor prezentate de MF.

Analiza datelor prezentate relevă asupra faptului că mijloacele externe sunt îndreptate preponderent pentru cheltuielile curente. Totodată, spre deosebire de anii precedenți, în anul 2022, un interes deosebit s-a acordat și proiectelor investiționale, fiind debursate în acest sens circa 317,3 mil. dolari SUA, mai mult cu 221,4 mil. lei în comparație cu anul 2018.

Potrivit datelor raportate de MF, datoria de stat externă la situația din 31.12.2022 a constituit 3 140,62 mil. dolari SUA (echivalentul a 60 167,7 mil. lei), fiind în creștere față de anul precedent cu 15 696,4 mil. lei. Ca pondere în PIB, în anul 2022 datoria de stat externă a constituit 22,1%, fiind în creștere, comparativ cu situația din anul precedent, cu 3,7 p.p.

Analiza datelor prezentate relevă că 93,6% (2 939,0 dolari SUA) din totalul datoriei de stat externe, reprezintă datoria față de creditorii multilaterali, iar 6,4% (201,6 mil. dolari SUA) – datoria față de creditorii bilaterali. *Structura datoriei de stat externe, pe creditori, în dinamică pentru perioada 2018-2022 se prezintă în tabelul care urmează.*

Tabelul nr.6

Soldul datoriei externe pe creditori, perioada 2018-2022, mil. dolari SUA

Nr. crt.	Denumirea indicatorului	2018	2019	2020	2021	2022
<i>I</i>	<i>Creditorii multilaterali</i>	<i>1.393,40</i>	<i>1.467,50</i>	<i>2.055,30</i>	<i>2.388,20</i>	<i>2.939,00</i>
1	FMI	276,20	277,00	527,70	739,60	943,70
2	AID	619,10	616,70	679,70	701,40	781,50
3	BEI	233,90	277,50	383,40	390,70	397,30
4	BERD	73,70	76,20	120,20	128,80	345,10
5	Uniunea Europeană	-	22,40	110,50	158,50	186,20
6	BIRD	91,40	98,50	111,90	112,10	144,60
7	FIDA	66,60	68,50	76,50	76,70	72,70
8	BDCE	32,40	30,70	45,40	80,40	67,90
<i>II</i>	<i>Creditorii bilaterali</i>	<i>295,60</i>	<i>236,60</i>	<i>186,10</i>	<i>117,90</i>	<i>201,60</i>
1	AFD	-	-	-	-	79,80
2	JICA	51,40	52,20	55,30	49,60	51,70
3	Guvernul Poloniei	0,50	0,50	0,50	0,50	21,70
4	UniCredit (Austria)	23,70	22,80	23,10	19,20	16,00
5	Guvernul Rusiei	41,20	34,40	25,40	14,50	14,50
6	Guvernul SUA	13,30	11,90	10,40	8,90	7,40
7	CCC (SUA)	15,70	13,20	10,60	8,00	5,40
8	Banca germană KfW	6,50	6,10	6,40	5,60	5,10
9	Guvernul României	125,30	81,10	43,00	5,70	-
10	Guvernul Germaniei	10,20	8,40	6,80	3,50	-
11	Guvernul Japoniei	7,00	5,90	4,60	2,40	-
12	Turk Eximbank	0,80	-	-	-	-
Total		1.689,00	1.704,10	2.241,40	2.506,10	3.140,60

Sursa: Informație generalizată de echipa de audit în baza datelor prezentate de MF.

Datele din tabel relevă că ponderea cea mai mare în totalul datoriei externe revine datoriei față de FMI – 30,05% (943,7 mil. dolari SUA), AID – 24,88% (781,5 mil. dolari SUA), BEI – 12,65% (397,3 mil. dolari SUA), BERD – 10,99% (345,1 mil. dolari SUA), aceștia fiind și cei mai mari parteneri de dezvoltare ai RM.

Pentru deservirea datoriei de stat externe în anul 2022, din bugetul de stat s-au utilizat mijloace financiare în sumă totală de 142,0 mil. dolari SUA (echivalentul a 2 688,3 mil. lei), din care: pentru *rambursarea sumei principale* s-au utilizat 112,5 mil. dolari SUA (echivalentul a 2 127,7 mil. lei) și pentru *achitarea dobânzilor și comisioanelor* – 29,5 mil. dolari SUA (echivalentul a 560,6 mil. lei). În comparație cu anul precedent, pentru deservirea datoriei de stat externe s-au utilizat cu circa 18,6 mil. dolari SUA mai puțin, în contextul achitării în anul 2021 a tranșei I în sumă de 7,5 mil. euro și a tranșei a II-a în sumă de 6,25 mil. euro din împrumutul acordat de Guvernul României și imposibilitatea efectuării plăților către Federația Rusă din cauza sancțiunilor aplicate acesteia.

În conformitate cu prevederile Protocolului multilateral privind consolidarea datoriei R Moldova, semnat la 12 mai 2006 la Paris de reprezentanții Guvernului R. Moldova și reprezentanții guvernelor-creditori participanți la Clubul de la Paris, Guvernul R. Moldova și Guvernul Federației Ruse, la data de 27.11.2006, au încheiat un acord privind reglementarea datoriei formate în temeiul Acordului încheiat între acestea la 07.04.2000 (în continuare – Acordul din 07.04.2000).

Suma datoriilor consolidate care urmează a fi achitate în conformitate cu Acordul încheiat la 27.11.2006 este de circa 91,05 mil. dolari SUA, suma fiind formată din:

- a) datoria acumulată la situația din 30 aprilie 2006 - circa 44,3 mil. dolari SUA ;
- b) datoria acumulată în temeiul Acordului din 07.04.2000 - circa 46.75 mil. dolari SUA.

În conformitate cu prevederile Acordului sus-numit, 69,5 % din suma datoriei consolidate (I tranșă) a fost rambursată, în conformitate cu termenele stabilite conform graficului de rambursare, nefiind admise întârzieri de plăți. Menționăm că, pentru achitarea dobânzii aferente I tranșe, care constituie circa 30,8 mil. dolari SUA, s-au utilizat circa 1,1 mil. dolari SUA. Restul de 30,5% din suma datoriei consolidate formate la situația din 30.04.2006, precum și 100% din suma consolidată a datoriei acumulate din 01.05.2006 până la 31.12.2008 (a II-a tranșă), a fost la fel rambursată în conformitate cu termenele stabilite în graficul de rambursare, cu excepția plăților aferente anului 2022:

- în sumă de 7,23 mil. dolari SUA care urma a fi achitată la data scadentă de 01.03.2022 și
- în sumă de 7,27 mil. dolari SUA care urma a fi achitată la data scadentă de 01.09.2022.

La fel, auditul relevă că ultimele plăți ale datoriei consolidate urmau a fi achitate nu mai târziu de 01 martie 2022 și de 01 septembrie 2022, suma datoriei la situația din 31.12.2022 constituia circa 14,55 mil. dolari SUA, din care pentru achitarea sumei principale – 14.5 mil. dolari SUA, și dobânda – circa 0,5 mii dolari SUA.

Totodată, conform prevederilor din Acord, în cazul în care plata sumelor consolidate și a dobânzilor aferente nu va fi efectuată până la data scadentă, datoria rămasă va fi considerată expirată și se vor calcula dobânzi și penalități pentru întârziere.

În acest context, auditul menționează că, creditorul, pentru evitarea riscului de blocare a plăților în dolari SUA, a solicitat abținerea de la efectuarea plăților, datoria respectivă nefiind considerată cu termen de achitare expirat, iar pentru întârzieri de plată nu vor fi calculate penalități, prin această decizie fiind pus moratoriu pe plățile aferente datoriei R. Moldova. Plățile urmează a fi efectuate după ce vor fi ridicate sancțiunile impuse sau când va fi stabilit de autoritățile ambelor părți, un alt mecanism/modalitate de plată.

Reieșind din informațiile analizate de audit, pe parcursul anului 2022 au avut loc mai multe discuții cu partea rusă, pe partea ce se referă la modalitatea/mecanismul de achitare a datoriei respective, până la momentul de față nefiind luată o decizie finală în acest sens.

În contextul dat, auditul evidențiază că în condițiile prevăzute de Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare și Memorandumul tehnic de înțelegere din 7 septembrie 2022, care prevede programul care trebuie implementat de autorități, program susținut de FMI prin mecanismul extins de creditare (ECF) și mecanismul de finanțare extinsă (EFF), unul din indicatorii de performanță cantitativă, care trebuie respectați de Republica Moldova, este de a nu acumula/admite arierate la plățile externe. Memorandumul prevede plafonul privind acumularea arieratelor la plățile externe, care se aplică pe întreaga durată a programului. Totodată, plafonul respectiv nu se va aplica față de arieratele la plata datoriei externe care va rezulta din renegocierea datoriei externe cu creditorii externi, inclusiv cu Clubul de la Paris, și în mod specific, față de arieratele la plățile externe în cazul în care creditorul este de acord cu stoparea plăților pe parcursul negocierilor. Obligațiile privind plățile externe pentru care creditorul a extins moratoriul sau în cazul cărora plățile se transferă într-un cont fiduciar (escrow) din cauza riscurilor de blocare a rambursărilor de către băncile corespondente nu se consideră arierate, în contextul criteriului

de performanță menționat mai sus. Astfel, MF, în baza Contractului de cont fiduciar de sechestru (cont special) încheiat între MF și BNM la data de 31.03.2023, a creat un astfel de cont la BNM.

4.1.5. Nivelul de valorificare a resurselor pentru proiectele finanțate din surse externe se menține în continuare scăzut, în mare parte fiind influențat de neîndeplinirea condițiilor precontractuale de către beneficiari și tergiversarea procedurilor de achiziții publice aferente.

Verificările de audit atestă că, la situația din 31.12.2022, MF raportează 145 de împrumuturi active, din care la 41 de împrumuturi, au fost înregistrate solduri nedebersate, în sumă totală de 1 341,56 mil. euro, 834,44 mil. JPY, 303,86 mil. SDR și 5,94 mil. dolari SUA.

Verificările de audit privind nivelul de debursare a surselor finanțate din contul împrumuturilor externe relevă următoarele.

I. Un împrumut la care a fost înregistrat sold nedebersat în sumă de 0,6 mil. SDR, la care termenul limită de tragere a cărui a expirat la finele anului 2022:

- împrumutul contractat de la IDA în anul 2013 în sumă totală de 26,1 mil. SDR și 7,1 mil. SDR pentru realizarea Proiectului „Reforma învățământului în Republica Moldova”, pentru finanțare adițională, care a fost debursat la nivel de 98,3%, soldul nedebersat la situația din 31.12.2022 constituia 0,6 mil. SDR. Menționăm că Proiectul respectiv s-a finalizat la 31.12.2022, sursele de finanțare ale acestuia fiind executate la nivel de 98,3%.

II. La 10 împrumuturi au fost înregistrate solduri de mijloace nedebersate în sumă totală de 265,6 mil. euro și 12,6 mil. SDR, la care termenul limită de tragere/debursare expiră până la finele anului 2023:

1. împrumutul contractat de la BIRD în anul 2016 în sumă totală de 11,1 mil. euro pentru realizarea Proiectului de modernizare a administrării fiscale (TAMP), cu data limită de tragere de 30.11.2023, a fost debursat la nivel de 94,9%, soldul nedebersat la situația din 31.12.2022 constituia 0,6 mil. euro, fiind achitate comisioane în sumă totală de 0,2 mil. euro. Potrivit explicațiilor persoanelor responsabile, nedebersarea resurselor financiare a fost cauzată, în special, de tergiversarea procedurilor de achiziții, din cauza că s-a decis achiziționarea unor noi livrabile, drept urmare fiind necesară renegocierea condițiilor contractuale și acceptul creditorului extern;

2. împrumutul contractat de la IDA în anul 2016 în sumă totală de 5,3 mil. DST pentru realizarea Proiectului de modernizare a administrării fiscale (TAMP), cu data limită de tragere de 30.11.2023, a fost debursat la nivel de 97,9%, soldul nedebersat la situația din 31.12.2022 constituia 0,1 mil. DST. Cauza nedebersării la fel constituind tergiversarea procedurilor de achiziții;

3. împrumutul contractat de la BERD în anul 2010 în sumă totală de 75,0 mil. euro pentru realizarea Proiectului de reabilitare a drumurilor din Moldova III, cu termenul limită de tragere 30.12.2023, a fost debursat la nivel de 87,4%, soldul nedebersat constituind 9,4 mil. euro, comisioanele fiind achitate în sumă de 2,7 mil. euro;

4. împrumutul contractat de la BERD în anul 2012 în sumă totală de 16,1 mil. euro pentru realizarea Proiectului „Reabilitarea rețelelor electrice”, cu termenul limită de tragere/debursare 15.06.2023, a fost debursat la nivel de 80,9%, soldul nedebersat la situația din 31.12.2022

constituind 3,1 mil. euro, iar comisioanele achitate – 0,1 mil. euro. Potrivit explicațiilor MF, nedebersarea mijloacelor financiare a fost cauzată de volumul mare și de complexitatea lucrărilor preconizate, procesarea documentației aferente proiectului, precum și evenimentele externe care au creat mai multe incertitudini în progresul pe contractele în derulare;

5. împrumutul contractat de la CEB în anul 2020 în sumă totală de 50,0 mil. euro pentru realizarea Proiectului „Răspuns de urgență COVID-19”, cu termenul limită de tragere 21.09.2023, a fost debursat la nivel de 80,0%, soldul nedebersat la situația din 31.12.2022 constituind 10,0 mil. euro. Cauzele de nedebersare în mare parte țin de amânarea, în unele cazuri, și de anularea, în altele, a procedurilor de achiziții din cauza procesului minuțios și îndelungat la elaborarea specificațiilor tehnice pentru procedura de procurare a utilajelor și dispozitivelor medicale;

6. împrumutul contractat de la BEI în anul 2014 pentru realizarea Proiectului „Livada Moldovei”, în sumă totală de 120,0 mil. euro, cu data limită de tragere 27.05.2023, a fost debursat la nivel de 70,3%, soldul nedebersat la situația din 31.12.2022 constituind 35,66 mil. euro, comisioanele fiind achitate în sumă totală de 0,6 mil. euro;

7. împrumutul contractat de la IDA în anul 2016 în sumă totală de 57,0 mil. DST pentru realizarea Proiectului „Reabilitarea drumurilor locale”, cu termenul limită de tragere 30.11.2023, a fost debursat la nivel de 78,16%, soldul nedebersat la situația din 31.12.2022 constituia 12,45 mil. DST;

8. împrumutul contractat de la BERD în anul 2017 în sumă totală de 80,0 mil. euro, pentru realizarea Proiectului „Interconectarea rețelelor de energie electrică dintre Republica Moldova și România”, cu termenul limită de tragere 07.08.2023, a fost debursat la nivel 1,81%, soldul nedebersat la 31.12.2022 constituind 78,55 mil. euro, pentru care au fost achitate comisioane în sumă totală de 2,7 mil. euro. Soldul nedebersat a fost anulat la data de 19.04.2023;

9. împrumutul contractat de la BEI în anul 2017 în sumă totală de 80,0 mil. euro, pentru realizarea Proiectului „Interconectarea rețelelor de energie electrică dintre Republica Moldova și România”, cu termenul limită de tragere 30.10.2023, a fost debursat la nivel 0,0%, soldul nedebersat la situația din 31.12.2022 constituind 80,0 mil. euro;

Potrivit explicațiilor MF, cauza de nedebersare a resurselor de finanțare aferente împrumuturilor contractate de la BEI și BERD pentru implementarea Proiectului „Interconectarea rețelelor de energie electrică dintre Republica Moldova și România” a constituit declararea din partea creditorului extern a nefezabilității stației Back-to-Back Vulcănești, pentru reabilitarea căreia au fost preconizate mijloace din proiectul dat, din partea creditorului fiind propuse alternative pentru implementare. Până la momentul de față, Î.S. „Moldelectrica” nu a primit un răspuns oficial din partea creditorului extern privind anularea Proiectului respectiv și necesitatea redistribuirii resurselor financiare;

10. împrumutul contractat de la CEB în anul 2013 în sumă totală de 49,0 mil. euro pentru implementarea Proiectului „Construcția Penitenciarului nr.13”, cu termenul limită de tragere 31.12.2023, a fost debursat la nivel de 1,4%, soldul nedebersat la situația din 31.12.2022 constituind 48,32 mil. euro. Conform explicațiilor persoanelor responsabile, cauza de nedebersare a resurselor financiare este că Proiectul la momentul actual se află la etapa de reproiectare a penitenciarului, astfel urmând a fi elaborat un nou deviz de cheltuieli, și să fie stabilit un nou cost

al lucrărilor de construcții și a altor cheltuieli aferente. Ulterior, se va demara lansarea procedurii de licitație pentru alegerea unui nou antreprenor general pentru executarea lucrărilor de construcții.

III. În cazul a 3 împrumuturi, cu termenul de debursare până la finele anilor 2025-2026, din care la 2 împrumuturi nu au fost efectuate deloc trageri/debursări, iar la un împrumut nivelul de debursare a constituit 0,33%, au fost achitate comisioane de deservire:

1. împrumutul contractat de la BERD în anul 2021 în sumă totală de 30,0 mil. euro pentru implementarea Proiectului „Eficiența energetică în Moldova”, cu termenul limită de tragere 10.12.2025, pentru care nu au avut loc debursări, dar pentru care s-a achitat comision în sumă totală de 0,26 mil. euro;
2. împrumutul contractat de la BEI în anul 2019 în sumă totală de 25,0 mil. euro, pentru implementarea Proiectului „Deșeuri solide în Moldova”, cu termenul limită de debursare 18.10.2026, cu nivelul de debursare de 0,0%, pentru care s-a achitat comision 0,05 mil. euro;
3. împrumutul contractat de la BIRD în anul 2020, în sumă totală de 92,0 mil. euro, pentru implementarea Proiectului „Îmbunătățirea eficienței sectorului de alimentare centralizată cu energie termică”, cu termenul limită de tragere 31.12.2025, cu nivelul de debursare de 0,33% fiind debursați 300,0 mii euro, pentru care s-a achitat comision în sumă totală de 0,7 mil. euro.

IV. Pentru 3 împrumuturi cu termenul de debursare până la finele anilor 2024-2025, nivelul de debursare este în întârziere și constituie până la 15%:

1. împrumutul contractat de la IDA în anul 2020, în sumă totală de 35,7 mil. euro pentru implementarea Proiectului „Învățământul superior”, cu termenul limită de tragere 31.12.2025, nivelul de debursare constituind 6,55%, soldul nedebursat la 31.12.2022 fiind de 33,4 mil. euro. Potrivit explicațiilor persoanelor responsabile, Planul de implementare și Planul de debursare se agreează cu Banca Mondială, iar nivelul de debursare a fost influențat de mai mulți factori: i) proiectul și-a început activitatea în perioada pandemică, drept urmare perioada de implementare a activităților propuse pentru primii ani fiind extinsă; ii) o parte din activitățile preconizate pentru perioada în derulare a proiectului nu au fost realizate, deoarece la mai multe din ele achizițiile publice au fost repetate din lipsa de oferte din partea solicitanților; iii) în cadrul proiectului au fost planificate activități de elaborare a Sistemelor Informaționale, care necesită conform prevederilor Băncii Mondiale, aprobarea de Guvern a conceptelor, după care vor putea fi desfășurate licitațiile publice; iv) o activitate importantă în cadrul Proiectului ține de elaborarea Standardelor de Calificare pentru învățământul superior;
2. împrumutul contractat de la BIRD în anul 2017, în sumă totală de 4,4 mil. euro pentru implementarea Proiectului „Modernizarea serviciilor guvernamentale”, cu termenul limită de tragere 31.08.2025, nivelul de debursare fiind de 7,12%, pentru care au fost achitate comisioane în sumă de 32,3 mii euro. Debursarea surselor de finanțare, conform explicațiilor persoanelor responsabile a fost influențată de necesitatea de repetare a procedurilor de achiziții pentru activități semnificative din proiect: digitalizarea serviciilor CNAS; digitalizarea serviciilor ASP; dezvoltarea Sistemului Informațional pentru arhivarea documentelor electronice MDoc (anterior

e-Arhiva) precum și: i) lipsa interesului din partea companiilor, ii) necalificarea ofertelor, majoritatea pachetelor mari de achiziții au fost relansate în trimestrul III și IV anul 2022;

4. Împrumutul contractat de la IDA în anul 2018 în sumă de 23,7 mil. euro pentru implementarea Proiectului „Înregistrarea și evaluarea funciară”, termenul limită de debursare 30.06.2024, a fost debursat la nivel de 15,0%, soldul nedebursat la situația din 31.12.2022 constituind 20,1 mil. euro. Potrivit explicațiilor persoanelor responsabile, factorii care au influențat debursarea mijloacelor financiare sunt: deficitul forței de muncă și specialiștilor în domeniul vizat (în cadrul companiilor precum și în cadrul departamentului cadastru), atât în ceea ce privește executarea lucrărilor, cât și verificarea și recepția acestora.

4.2. Obiectivul specific II. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea acordării garanțiilor de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?

Deși MF întreprinde măsuri în vederea administrării conforme a garanțiilor de stat, și recuperării datoriilor beneficiarilor garantați, aceste datorii rămân stabil nerecuperabile deoarece o mare parte din agenții economici sunt în proces de insolabilitate.

4.2.1 Neonorarea obligațiunilor de către beneficiarii garantați în cadrul Programului „Prima casă” este tot mai frecventă.

Conform Legii bugetului de stat pe anul 2022¹⁷, s-a stabilit că soldul garanțiilor de stat interne nu va depăși 2 500,0 mil. lei. Astfel, la situația din 31.12.2022, soldul garanțiilor de stat interne a constituit 1 833,6 mil. lei, majorându-se cu 0,9 mil. lei comparativ cu finele anului precedent, fiind format în totalitate din garanții de stat interne acordate în cadrul Programului de stat „Prima casă”. Din datele analizate se relevă că, pe parcursul anului 2022, băncile comerciale¹⁸ au acordat în cadrul Programului noi credite garantate de stat în sumă de 170,30 mil. lei. În aceeași perioadă, beneficiarii Programului au rambursat credite garantate în sumă de – 171,21 mil. lei.

Auditul menționează că, în anul 2022 au fost deja înregistrate două cazuri de activare a garanției de stat¹⁹ în cadrul Programului de stat „Prima casă”, din contul bugetului de stat fiind dezafectate mijloace financiare în sumă totală de 455,6 mii lei. Totodată, în anul 2022, în bugetul de stat au fost restituite mijloacele dezafectate în anul 2021 din bugetul de stat în urma onorării garanției de stat în cadrul Programului „Prima casă”, în sumă de 183,3 mii. lei.

În anul 2022 nu au fost acordate garanții de stat externe.

4.2.2 Datoriile debitorilor garantați sunt în întregime cu termenul de achitare expirat și nerecuperabile.

Potrivit datelor raportate de MF, la situația din 31.12.2022, soldul datoriei debitorilor garantați față de MF ca urmare a dezafectării mijloacelor pentru onorarea obligațiilor din garanțiile de stat interne și externe constituie 481,02 mil. lei, din care 2,87 mil. lei sunt datorii ale debitorilor garantați aferente împrumuturilor interne și 478,15 mil. lei sunt datorii ale debitorilor garantați aferente împrumuturilor externe. *Soldurile datoriilor debitorilor garantați la situația din 31.12.2022 se prezintă în tabelul care urmează.*

¹⁷ Legea bugetului de stat pentru anul 2022 nr. 205 din 06.12.2021 (cu modificările ulterioare).

¹⁸ BC „Moldindconbank” SA, BC „Moldova-Agroindbank” SA, BC „Victoriabank” SA, BC „OTP Bank” SA și BC „Eximbank” SA și BC „Energbank” SA.

¹⁹ Nr. MOLD/2465 din 04.10.2021 – 301,4 mii lei, Nr. VICB/923 din 16.01.2020 – 154,2 mil lei.

Tabelul nr.8

Datoriile debitorilor garantați față de Ministerul Finanțelor

Nr.	Denumirea debitorului garantat	mii u.m.	Soldul datoriei la 31.12.2021	Modificări în anul 2022	Soldul datoriei la 31.12.2022	Diferența datorată cursului de schimb valutar și modificărilor în anul 2022 (mii lei)
1	2	3	4	5	6	7 = 6 - 4
1.	SA „Flamingo-96” Nr.03-3/11-35 din 07.03.1996	lei	2 418,53	-	2 418,53	-
2.	Persoană fizică (Programul de Stat „Prima casă”) Nr.MOLD/1690 din 04.03.2021	lei	183,3	-183,3	-	-183,3
3.	Persoană fizică (Programul de Stat „Prima casă”) Nr.MOLD/2465 din 04.10.2021	Lei	-	301,4	301,4	301,4
4.	Persoană fizică (Programul de Stat „Prima casă”) Nr.VICB/923 din 16.01.2020	Lei	-	154,2	154,2	154,2
Total împrumuturi interne		lei	2 601,83	272,3	2 874,13	272,3
1.	„Vininvest” SRL Nr.235 din 03.10.1994	dol. SUA/ lei	1 381,68/ 24 518,2	-	1 381,68/ 26 470,1	1 951,9
		euro/ lei	1 232,73/ 24 770,2	-	1 232,73/ 25 122,01	351,82
2.	SA „Termocom” Nr.315 din 19.05.1995	dol. SUA/ lei	64,01/ 1 135,9	-	64,01/ 1 226,3	90,4
		euro/ lei	325,98/ 6 550,2	-	325,98/ 6 643,2	93,0
3.	IS „Moldtranselectro”	dol. SUA/ lei	863,17/ 15 317,1	-	863,17/ 16 536,5	1 219,4
4.	SA „Santek” Nr.03/04-2/7-161 din 16.03.1998	euro/ lei	18 860,0/ 378 969,1	873,4	19 733,4/ 402 150,9	23 181,9
Total împrumuturi externe		lei	451 260,0		478 148,5	26 887,50
TOTAL		lei	453 862,53		481 023,18	27 159,70

Sursa: Raportul privind datoriile debitorilor garantați față de MF pe anul 2022.

Datele din tabel relevă că în anul 2022 din bugetul de stat au fost achitate 873,4 mii euro în favoarea creditorului extern în vederea executării Garanției de stat (nr.03/4-2/7-161 din 16.03.1998) pentru debitorul garantat S.A. „Santek”.

Totodată, auditul menționează că, din totalul datoriei debitorilor garantați de 481,0 mil.lei, datoria în sumă de 480,6 mil.lei (99,9%) este cu termenul expirat și nerecuperabilă.

Deși MF informează SFS trimestrial despre datoria acumulată a debitorilor garantați pentru întreprinderea măsurilor de recuperare în conformitate cu cadrul normativ, în anul 2022 nu au fost recuperate mijloace financiare în bugetul de stat, astfel aceste datorii rămân nerecuperabile.

4.3. Obiectivul specific III. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea acordării garanțiilor de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?

Se atestă creșterea numărului beneficiarilor recreditați, și majorarea datoriilor aferente. În unele cazuri, datoria beneficiarilor recreditați prezintă un risc stabil de nerecuperare, deoarece agenții economici beneficiari de mijloace recreditate sau se află în proces de insolvabilitate sau lipsesc din Registrul de Stat al persoanelor juridice.

4.3.1. Cererea pentru împrumuturile recreditate înregistrează un trend crescător.

Conform cadrului normativ, MF este autorizat să efectueze operațiuni de recreditare fie direct, fie prin intermediul instituțiilor financiare, fie prin intermediul subdiviziunilor special create pentru scopuri de recreditare. Actualmente, recreditarea de stat se efectuează prin intermediul MF, OGP AE și UCIP-FIDA. Astfel, în anul 2022, prin intermediul acestor instituții, din contul liniilor de creditare și mijloacelor circulante acumulate, pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe au fost creditați, agenți economici, APL și IFP, în sumă totală de 1 506,6 mil. lei, 1,3 mil. dolari SUA și 223,2 mil. euro (echivalentul a cca 5 904,0 mil. lei), inclusiv din surse recreditate din mijloacele circulante acumulate – 1 335,5 mil. lei, 1,3 mil. dolari SUA și 28,5 mil. euro (echivalentul a cca 1 924,3 mil. lei). *Lista proiectelor recreditate prin intermediul MF, OGP AE și UCIP FIDA se prezintă în Anexa nr. 4 la prezentul Raport de audit.*

În comparație cu anii precedenți, împrumuturile recreditate au înregistrat un trend crescător, de la 866,6 mil. lei în anul 2018 până la 5 904,0 mil. lei în anul 2022, datorită cererii sporite din partea beneficiarilor în vederea implementării proiectelor finanțate din conturile împrumuturilor de stat externe.

Prin intermediul MF au fost recreditate împrumuturi de stat în valoare totală de 184,0 mil. euro (echivalent a 3 599,8 mil. lei). Conform cadrului normativ²⁰, pentru obținerea împrumutului destinat recreditării, beneficiarii recreditați prezintă MF un set de documente: gajul (bunuri imobile și/sau mobile existente); contractul de fidejusiune sau alte garanții prevăzute de Codul civil al Republicii Moldova. Valoarea gajului trebuie să acopere cel puțin rambursarea împrumutului acordat, precum și dobânda calculată pe perioada de grație. Pentru beneficiarii recreditați în cadrul realizării proiectelor și a programelor de dezvoltare finanțate din surse externe poate fi utilizat gajul asupra bunului viitor.

Verificările auditului asupra criteriilor de eligibilitate a beneficiarilor recreditați în anul 2022 nu au stabilit abateri de la cadrul normativ în vigoare. Totuși, în acest context auditul menționează că cu titlu de excepție, 3 agenți economici au fost eliberați de obligația de a garanta rambursarea împrumuturilor în baza cadrului normativ, după cum urmează:

1. prin Legea nr.90 din 11.06.2020, Î.S. „Moldelectrica” a fost eliberată de a garanta rambursarea împrumutului în vederea implementării Proiectului „Interconectarea rețelelor de energie electrică dintre Republica Moldova și România, Faza I” în sumă de 80,0 mil. euro, din care au fost debursate 1,45 mil. euro și Proiectul „Dezvoltarea Sistemului Electroenergetic” în sumă de 58,8 mil. euro, din care au fost debursate 4,11 mil. euro;
2. prin Legea nr.205 din 29.07.2016, Î.S. „Calea Ferată din Moldova” a fost eliberată parțial de obligația de asigurare a rambursării împrumutului în vederea implementării Proiectului „Achiziția locomotivelor și restructurarea infrastructurii feroviare” în sumă de 52,5 mil. euro, inclusiv suma negajată care constituie 27,5 mil. euro, din care s-au debursat 5,65 mil. euro;

²⁰ Pct. 27 din Regulamentul privind recreditarea de stat Anexa nr.5 la Hotărârea guvernului nr. 1136 din 18.10.2007 cu privire la unele măsuri de executare a Legii nr 419 din 22.12.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat.

3. prin Legea nr. 234 din 28.07.2022 „Energocom” S.A. a fost eliberată de obligația de a garanta rambursarea împrumutului din Proiectul „Securitatea furnizării gazelor naturale” în sumă de 300,0 mil. euro, din care au fost debursate 166,0 mil. euro.

În acest context auditul evidențiază un potențial risc de nerambursare în termenul stabilit și în volum deplin a mijloacelor recreditate aferente proiectelor respective.

Verificările de audit referitor la suma mijloacelor recreditate prin MF, prin contrapunerea datelor prezentate în Raportul privind recreditarea de stat și datele reflectate în Raportul privind executarea bugetului de stat în anul 2022²¹, relevă o divergență în sumă totală de 54,2 mil. lei, care, potrivit explicațiilor MF, se datorează reflectării incorecte de către Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale a sumei mijloacelor recreditate în rapoartele prezentate MF conform situației din 31.12.2022.

Prin OGP AE au fost recreditate împrumuturi de stat în valoare totală de 1 475,2 mil. lei, 1,3 mil. dolari SUA și 39,04 mil. euro (echivalentul a 2 269,5 mil. lei), și prin UCIP FIDA – 31,41 mil. lei și 0,17 mil. euro (echivalentul a circa 34,7 mil. lei).

În cadrul Liniilor de Credit, OGP AE recreditează împrumuturile din 2 surse:

- din resursele provenite din tragerile directe ale fondurilor împrumuturilor externe ale creditorilor externi și
- din resursele circulante de refinanțare (revolving) acumulate și administrate de OGP AE, formate din suma principală a împrumuturilor rambursate de IFP la scadență și resurse disponibile formate din dobânzile achitate de IFP după repartizarea acestora și plata către MF a sumelor necesare pentru deservirea datoriei de stat externe.

Astfel, prin intermediul OGP AE, din contul resurselor recreditate direct din împrumuturile externe au fost recreditate resurse în sumă de – 139,72 mil. lei și 10,54 mil. euro și din contul mijloacelor circulante acumulate – 1 335,5 mil. lei, 1,3 mil. dolari SUA și 28,5 mil. euro.

Conform deciziei Consiliului de supraveghere al OGP AE din 20.07.2020, pentru recreditarea IFP a fost aprobată formula de calcul a dobânzii bazată pe rata de bază a BNM, plus marja MF/OGPAE de 0,6%, inclusiv 0,3% pentru acoperirea cheltuielilor operaționale ale OGP AE și 0,3% pentru acoperirea costurilor resurselor împrumutului extern și ale riscului valutar. După încasarea dobânzilor de la IFP pentru realizarea fondurilor împrumuturilor externe în cadrul Liniilor de Credit, OGP AE repartizează sumele încasate conform scopurilor:

- dobânda ce urmează a fi transferată MF pentru achitarea creditorilor externi;
- 0,3% comisionul OGP AE, pentru acoperirea cheltuielilor operaționale (mărimea acestui comision poate fi modificată);
- 0,3% defalcări în Fondul de risc al MF/OGP AE format pentru operațiunile de recreditare (mărimea acestui comision poate fi modificată);
- suplinirea fondurilor Liniilor de Credit, mijloace circulante de recreditare revolving.

²¹ Bilanțul contabil privind executarea bugetului de stat pe anul 2022 (Formularul nr.13).

Repartizarea sumelor dobânzii calculate pentru formarea Fondului de risc și a comisionului OGP AE se efectuează pentru fiecare Linie de Credit în parte la datele de calcul a dobânzii indicate în Contractele de recreditare. Calculele sunt supuse verificărilor și controlului intern al OGP AE.

Mijloacele Fondului de risc pot fi utilizate pentru compensarea și/sau plata eventualelor pierderi și/sau necesități stringente legate de activitatea OGP AE, de recreditare a fondurilor Liniilor de Credit, de acoperire a riscului de nerambursare a datoriilor IFP, a riscurilor operaționale, de dobândă și riscului valutar, inclusiv plățile pentru achitarea datoriilor scadente ale MF față de creditorii externi pentru fondurile Liniilor de Credit, care nu pot fi asigurate din mijloacele circulante revolving disponibile ale acestor Linii de Credit. Deciziile de utilizare argumentată a mijloacelor rezervelor Fondului de risc sunt propuse de OGP AE și urmează să fie efectuate cu acordul scris al MF. Verificările de audit în acest sens nu au stabilit abateri procedurale și legale.

Astfel, potrivit informațiilor prezentate de OGP AE, Fondul de risc format la situația din 31.12.2022 constituie 70,2 mil. lei, din care 14,09 mil. lei constituie Fondul de risc format în anul 2022. Totodată, reieșind din informația analizată, mijloace din rezervele Fondului de risc acumulate la situația din 31.12.2022 nu au fost utilizate, plățile aferente împrumuturilor recreditate fiind asigurate din mijloacele circulante revolving disponibile.

Pe parcursul anului de gestiune, beneficiarii recreditați au rambursat mijloace în sumă totală de 1 379,2 mil. lei, 4,7 mil. dolari SUA, 28,4 mil. euro și 0,9 mil. JPY (echivalentul a 2 025,6 mil. lei), inclusiv la împrumuturile recreditate prin intermediul MF – 0,5 mil. lei, 3,6 mil. dolari SUA, 12,2 mil. euro și 0,9 mil. JPY, prin intermediul OGP AE – 1 309,6 mil. lei, 1,1 mil. dolari SUA și 16,0 mil. euro și prin intermediul UCIP-FIDA au fost rambursate 69,1 mil. lei, 0,03 mil. dolari SUA și 0,1 mil. euro.

4.3.2. Soldul datoriilor beneficiarilor recreditați continuă să crească.

La finele anului 2022, soldul datoriilor beneficiarilor recreditați a constituit 3 557,9 mil. lei, 31,8 mil. dolari SUA, 353,5 mil. euro și 896,9 mil. JPY (echivalentul a 11 499,8 mil. lei), majorându-se față de sfârșitul anului 2021 cu 4 463,6 mil. lei (63,4%). Din totalul datoriei beneficiarilor recreditați de 11 499,8 mil. lei, datoria cu termenul expirat constituie circa 273,4 mil. lei. *Soldul datoriilor beneficiarilor recreditați, inclusiv cu termenul de achitare expirat, se prezintă în Anexa nr. 5 la prezentul Raport de audit.*

Analiza datoriilor beneficiarilor recreditați la situația din 31.12.2022, relevă următoarele:

- 35 de agenți economici înregistrează datorii în sumă totală de 5 854,9 mil. lei, din care 264,6 mil. lei sunt cu termenul de achitare expirat;
- 27 de APL-uri înregistrează datorii în sumă totală de 562,5 mil. lei, din care 7,4 mil. lei sunt cu termenul de achitare expirat;
- 17 bănci, organizații de creditare nebanclară și asociații de economii și împrumut participante la recreditare înregistrează datorii în sumă totală de 5 082,4 mil. lei, din care 1,4 mil. lei sunt cu termenul de achitare expirat.

Din totalul datoriilor beneficiarilor recreditați (11 499,8 mil. lei), datoriile pentru împrumuturile recreditate prin intermediul MF au constituit 70,7 mil. lei, 28,0 mil. dolari SUA, 278,2 mil. euro și 896,9 mil. JPY (echivalentul a 6 405,6 mil. lei), sau 55,7% din suma totală a datoriilor, iar prin

intermediul OGP AE și UCIP- FIDA au constituit 3 487,2 mil. lei, 3,8 mil. dolari SUA, 75,3 mil. euro (echivalentul a 5 094,2 mil. lei), sau 44,3% din suma totală a datoriilor.

Potrivit datelor raportate de MF, la finele anului 2022, datoria cu termenul expirat (în unele cazuri care se mențin de la an la an) pentru împrumuturile recreditate a constituit 72,1 mil. lei, 9,6 mil. dolari SUA și 0,9 mil. euro (echivalentul a 273,4 mil. lei), micșorându-se cu 22,5 mil. lei față de anul precedent. Această diminuare se datorează, în principal, reeșalonării²² datoriei cu termen expirat în sumă totală de circa 3,3 mil. euro a Î.S. „Calea Ferată din Moldova”.

Totodată, auditul relevă majorarea datoriilor cu termenul expirat la unele întreprinderi care deja se află în proces de insolabilitate, cele mai semnificative majorări fiind înregistrate la: Î.M. Regia Apă-Canal Bălți – cu 2,7 mil. lei mai mult, S.A. Regia Apă-Canal Soroca – cu 1,3 mil. lei mai mult.

De asemenea, auditul evidențiază și majorarea soldului datoriilor cu termenul expirat aferent mijloacelor recreditate în cazul a 2 agenți economici care se află în proces de insolabilitate, datorate diferenței de curs valutar: S.A. „Becon-Basarabia” – cu 7,9 mil. lei mai mult, și SRL „Resursele Moldovei” – cu 1,5 mil. lei mai mult.

Formarea datoriilor cu termenul de achitare expirat a fost condiționată de nerespectarea graficelor de rambursare a împrumuturilor recreditate de către beneficiarii recreditați. În opinia auditului, menținerea pe parcursul mai multor ani a datoriilor cu termenul de achitare expirat ale beneficiarilor recreditați față de bugetul de stat prezintă în continuare un risc sporit de nerecuperare.

În conformitate cu cadrul normativ²³, în cazul încălcării de către băncile și/sau organizațiile de creditare nebankare și/sau asociațiile de economii și împrumut care iau cu împrumut mijloace recreditate, de către beneficiarii recreditării și de către debitorii garanți a obligațiilor lor stabilite în contractele respective, MF și/sau subdiviziunile special create pentru scopuri de recreditare, direct sau prin SFS, sunt împuternicite să suspende pe cale extrajudiciară operațiunile bancare, să sechestreze și să perceapă în mod incontestabil mijloacele datorate din conturile bancare ale acestor beneficiari de mijloace din împrumuturi de stat și/sau de garanții de stat, conform procedurii stabilite de legislația în vigoare.

Astfel, pentru recuperarea datoriilor expirate, MF, prin intermediul SFS, aplică măsuri de executare silită față de beneficiarii recreditați care dețin arierate pe împrumuturile recreditate, ca rezultat, în anul 2022 fiind recuperate la bugetul de stat circa 1,4 mil. lei, ceea ce constituie doar 0,07% din suma totală rambursată în perioada de referință.

De menționat că, din totalul datoriei cu termenul de achitare expirat de 273,4 mil. lei, 9,9 mil. lei reprezintă datoria a 2 întreprinderi²⁴, care potrivit informației prezentate de MF, lipsesc din Registrul de stat al persoanelor juridice, datorie care, potrivit explicațiilor MF, nu va fi posibil de recuperat. Datoria acestor 2 întreprinderi radiate din Registrul de Stat al persoanelor juridice, în sumă totală de 9,9 mil. lei, este raportată de MF încă din anul 2016. Astfel, pentru soluționarea

²² Amendamentul nr.3 din data 28.12.2023, la Contractul de recreditare nr.6/1 din 09.11.2016 prin care se reeșalonează datoria cu termen de achitare expirat în sumă de circa 3,3 mil. euro.

²³ Art.13 din Legea nr. 419-XVI din 22.12.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat.

²⁴ S.A. Văleni – 0,9 mil. lei, Î.S. CPC Bender – 9,0 mil. lei.

problemei în cauză, Direcția datoriei publice a expediat un demers²⁵ în adresa Direcției expertiză juridică din cadrul MF, în vederea întreprinderii măsurilor conform legislației în vigoare față de beneficiarii de împrumuturi recreditate prin intermediul MF care înregistrează datorii cu termenul de achitare expirat, inclusiv: i) intentarea procesului de insolvență față de beneficiarii potențiali falși²⁶; ii) întreprinderea măsurilor de rigoare pentru anularea/stingerea datoriilor întreprinderilor care lipsesc din Registrul de stat al persoanelor juridice²⁷. La etapa actuală, alte informații despre deciziile ulterioare privind soluționarea celor descrise mai sus echipei de audit nu i-au fost prezentate.

4.4. Măsurile întreprinse în vederea implementării recomandărilor precedente ale Curții de Conturi

Analizând și generalizând acțiunile întreprinse de MF pentru implementarea recomandărilor înaintate prin Hotărârea Curții de Conturi nr.25 din 30.05.2021 „Cu privire la Raportul auditului conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2021” (Anexa nr.5), auditul menționează că, din 6 recomandări înaintate în Raportul de audit:

- 4 recomandări au fost implementate;
- 2 recomandări²⁸ se consideră *parțial implementate*, deoarece măsurile întreprinse de către MF sunt insuficiente și nu contribuie la diminuarea impactului asupra datoriei de stat în ansamblu, deși aceste recomandări se repetă de la an la an. Astfel, luând în considerare caracterul permanent al problemelor identificate, în prezentul Raport de audit se reiterează recomandările parțial implementate.

Totodată, auditul menționează că, recomandările parțial implementate țin de un proces permanent și continuu, care nu depinde doar de MF, de aceea conținutul acestora nu poate fi prea concret.

V. CONCLUZIE GENERALĂ

Soldul datoriei de stat la situația din 31.12.2022 a crescut față de perioada similară a anului precedent cu 16 907,3 mil. lei, totodată înregistrându-se și o creștere a ponderii în PIB cu 2,6 p.p. Majorarea soldului datoriei de stat a fost influențată atât de majorarea soldului datoriei de stat externe (cu 15 696,3 mil. lei), cât și de majorarea soldului datoriei de stat interne la valoarea nominală (cu 1 211,0 mil. lei), din contul finanțării nete pozitive și fluctuației negative a ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute.

Deși soldul datoriei de stat s-a încadrat în limitele aprobate prin Legea bugetară anuală, la situația din 31.12.2022 persistă riscul ratei de dobândă a datoriei de stat interne, care are o pondere majoră și urmează a fi refixată în decurs de un an. De asemenea, portofoliul datoriei de stat externe este expus riscului valutar, care a fost cauzat de predominarea datoriei de stat externe în valută străină.

²⁵ Nr.11/2-11/696 din 13.12.2022

²⁶ S.A. „Avicola Codru”, Nisporeni; CAP „Prietenia”, Glodeni; Î.S. „Moldtranselectro”.

²⁷ S.A. „Văleni”, Cahul; Combinatul de produse cerealiere din Bender.

²⁸ Întreprinderea unor măsuri rezultative în vederea recuperării la bugetul de stat a datoriilor beneficiarilor garantați și recreditați, în special a datoriilor cu termenul de achitare expirat și întreprinderea măsurilor de rigoare în vederea valorificării eficiente și implementării în termenele prevăzute a proiectelor finanțate din surse externe.

Se constată în continuare: i) creșterea soldurilor datoriiilor debitorilor garantați pentru împrumuturile interne și externe și ale beneficiarilor recreditați; ii) rata de recuperare a resurselor financiare aferente proiectelor recreditate prin intermediul MF înregistrează un nivel din ce în ce mai redus, în unele cazuri acestea fiind imposibil de recuperat; iii) nerespectarea în continuare de către instituțiile beneficiare a termenelor și condițiilor de implementare a proiectelor, care generează, în unele cazuri, debursarea împrumuturilor cu întârziere, achitarea comisioanelor fiind efectuată din suma contractată și/sau nedebersată a împrumutului (cu excepția împrumuturilor recreditate), ca rezultat fiind generate cheltuieli suplimentare la bugetul de stat.

O altă situație problematică este imposibilitatea achitării unei datorii externe, care a fost determinată de unii factori externi care nu au depins de Republica Moldova, situație în care se necesită a fi monitorizată pentru evitarea unor cheltuieli suplimentare la bugetul de stat ca urmare a aplicării unor penalități de întârziere de plată.

De asemenea, menționăm că, cu titlu de excepție, prin cadrul normativ, 3 agenți economici au fost scutiți de gajarea împrumuturilor recreditate din contul împrumuturilor de stat externe, context în care auditul relevă posibilitatea apariției riscului de nerambursarea în termen și în volum deplin a împrumuturilor aferente.

Astfel, drept rezultat al activităților de audit, se menționează că MF a asigurat conformitatea managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2022, totodată fiind identificate și unele problematice, expuse mai sus. În acest context, auditul public extern menționează despre necesitatea consolidării managementului de supraveghere și monitorizare a portofoliului datoriei, riscului ratei de dobândă și riscului valutar, pentru evitarea riscurilor financiare adiționale pentru bugetul de stat.

Constatările de audit au fost aduse la cunoștința conducerii MF, acestea fiind acceptate, recomandările înaintate, menite să remedieze deficiențele enunțate în prezentul Raport de audit, au fost acceptate de către entitățile supuse auditului și recunoscute ca realizabile.

VI. RECOMANDĂRI MINISTERULUI FINANTELOR

1. Să asigure în continuare, în comun cu autoritățile responsabile, intensificarea măsurilor de rigoare în vederea valorificării eficiente și implementării în termenele prevăzute a proiectelor finanțate din surse externe (reiterată) (pct. 4.1.5.);
2. Să asigure în continuare, în comun cu organele de competență, intensificarea măsurilor rezultative de responsabilizare a beneficiarilor garantați și recreditați, în vederea recuperării la bugetul de stat a datoriiilor, în special a datoriiilor cu termenul de achitare expirat (reiterată) (pct. 4.3, 4.4);
3. Să monitorizeze rambursarea împrumuturilor externe recreditate din surse externe în termen și în volum deplin, în special situația agenților economici care, cu titlu de excepție, care în baza cadrului normativ, au fost eliberați de obligația de a garanta rambursarea împrumuturilor (pct. 4.3.1.);
4. Să asigure monitorizarea situației aferente datoriei externe care la moment se află în imposibilitate de achitare din motive ce nu depind de Republica Moldova (pct. 4.1.4.).

Semnăturile echipei de audit

Şefa echipei de audit,
Auditoare publică principală,

Auditor public principal,

Responsabilă de audit:

Şefa Direcţiei generale de audit I,

Tatiana Ailoi

Artur Moraru

Natalia Trofim

ANEXE
Anexa nr. 1

ANALIZA CADRULUI NORMATIV AFERENT DOMENIULUI AUDITAT

Nr. d/o		Denumirea actului legislativ/normativ	Relevanța pentru audit	Subiectul auditat (Procesul operațional)
I. LEGI ORGANICE				
1.1.	Legea bugetului de stat pentru anul 2022 nr.205 din 06.12.2021 (cu modificările ulterioare)	Art.5 prevede alocarea mijloacelor pentru implementarea Programului de stat „Prima casă”; Art.8 stabilește plafoanele pentru datoria de stat internă, datoria de stat externă, garanțiilor de stat interne și garanțiilor de stat externe	Respectarea plafoanelor aprobate prin Legea bugetului de stat, a datoriei de stat și garanțiilor de stat	
1.2.	Legea nr.419 din 22.12.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat (cu modificările ulterioare)	Definește datoria publică, reglementează raportarea datoriei publice, stabilește scopul, modul de contractare, debursare, rambursare, înregistrare și administrare a datoriei de stat, de acordare a garanțiilor de stat și de recreditare din contul mijloacelor obținute din împrumuturi de stat. Reglementează împrumuturile contractate, în numele Republicii Moldova, de Guvern, prin intermediul Ministerului Finanțelor, și valorile mobiliare de stat, indiferent de termenul lor de scadență, precum și împrumuturile cu termenul de scadență de un an și mai mare, contractate de persoanele juridice menționate în capitolul VII	Administrarea datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat	
1.3.	Legea nr. 293 din 21.12.2017 privind unele măsuri în vederea implementării Programului de stat „Prima casă” (cu modificările ulterioare)	Stabilește cadrul juridic pentru implementarea Programului de stat „Prima casă” și facilitarea accesului persoanelor fizice la procurarea unei locuințe prin contractarea de credite ipotecare garantate parțial de stat	Acordarea garanțiilor de stat interne	
1.4.	Legea nr.190 din 30.09.2011 privind unele măsuri suplimentare de asigurare a stabilității financiare	Stabilește măsurile suplimentare ce urmează a fi întreprinse de stat, bănci și de Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar în scop de menținere a stabilității financiare prin minimizarea riscurilor în sectorul bancar și de repartizare a riscurilor între participanții la piața bancară	Administrarea datoriei de stat interne	
1.5.	Legea nr.235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate	Stabilește condițiile de emisiune a obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17 noiembrie 2014 și nr.101 din 1 aprilie 2015, acordate Băncii Naționale a Moldovei de către Ministerul Finanțelor pentru garantarea creditelor de urgență	Administrarea datoriei de stat interne	

	din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015		
II. HOTĂRĂRI DE GUVERN			
2.1.	Hotărârea Guvernului nr.1136 din 18.10.2007 Cu privire la unele măsuri de executare a Legii nr.419-XVI din 22 decembrie 2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat (cu modificările ulterioare)	Aprobă: (1) Regulamentul privind raportarea datoriei publice, conform anexei nr. 1; (2) Regulamentul cu privire la Raportul privind datoria de stat, conform anexei nr.2; (3) Regulamentul cu privire la Raportul privind garanțiile de stat, conform anexei nr.3; (4) Regulamentul cu privire la Raportul privind recreditarea de stat, conform anexei nr.4; (5) Regulamentul privind recreditarea de stat, conform anexei nr.5; (6) Regulamentul privind determinarea cuantumului plății de risc la acordarea garanției de stat, conform anexei nr.6; (7) Regulamentul privind procedura de contractare și debursare a împrumuturilor de stat externe și interne, conform anexei nr.7	Administarea datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat
2.2.	Hotărârea Guvernului nr.56 din 05.02.2020 Cu privire la aprobarea Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020 - 2022)”	Stabilește obiectivul fundamental al procesului de management al datoriei de stat, obiectivele specifice, precum și acțiunile care vor fi întreprinse de către autorități în vederea asigurării finanțării și îmbunătățirii structurii portofoliului datoriei de stat, iar implementarea acestora nu va crea presiuni asupra sustenabilității politicii fiscale în ansamblu	Administarea datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat
2.3.	Hotărârea Guvernului nr.202 din 28.02.2018 Cu privire la aprobarea Regulamentului de implementare a Programului de stat „Prima casă” (cu modificările ulterioare)	Aprobă Regulamentul de implementare a Programului de stat „Prima casă”	Acordarea garanțiilor de stat interne
2.4.	Hotărârea Guvernului nr.338 din 03.06.2020 Cu privire la Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă	Aprobă statutul Instituției Publice „Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă”	Administarea datoriei de stat externe
2.5.	Hotărârea Guvernului nr.192 din 22.09.2021 Cu privire la aprobarea Conceptului Programului de vânzare a valorilor mobiliare de stat persoanelor fizice în Republica Moldova	Aprobă Conceptul Programului de vânzare a valorilor mobiliare de stat persoanelor fizice în Republica Moldova	Administarea datoriei de stat interne
III. ACORDURI DE ÎMPRUMUT 2022			

3.1.	Legea nr. 205 din 15.07.2022 pentru ratificarea Contractului de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții pentru realizarea Proiectului „Moldova drumuri IV”	Ratifică Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții pentru realizarea Proiectului „Moldova drumuri IV” în valoare de 150,0 milioane de euro, semnat la 31 martie 2022	Administrazione datoriei de stat externe
3.2.	Legea nr. 169 din 23.06.2022 pentru ratificarea Acordului de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în vederea realizării Proiectului „Securitatea aprovizionării cu apă și sanitație în Moldova”	Ratifică Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în vederea realizării Proiectului „Securitatea aprovizionării cu apă și sanitație în Moldova”, în valoare de 44,1 milioane euro, semnat la 21 aprilie 2022	Administrazione datoriei de stat externe
3.3.	Legea nr. 134 din 26.05.2022 pentru ratificarea Acordului de împrumut dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Polone	Ratifică Acordul de împrumut dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Polone în sumă de 20,0 de milioane de euro, semnat la 08 aprilie 2022	Administrazione datoriei de stat externe
3.4.	Legea nr. 192 din 14.07.2022 pentru ratificarea Contractului de credit dintre Republica Moldova și Agenția Franceză pentru Dezvoltare	Ratifică Contractul de credit dintre Republica Moldova și Agenția Franceză pentru Dezvoltare în sumă de 15,0 de milioane de euro, semnat la 15 iunie 2022	Administrazione datoriei de stat externe
3.5.	Legea nr. 191 din 14.07.2022 pentru ratificarea Acordului de facilitare de împrumut dintre Republica Moldova, Uniunea Europeană și Banca Națională a Moldovei privind asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova	Ratifică Acordul de facilitare de împrumut dintre Republica Moldova, Uniunea Europeană și Banca Națională a Moldovei privind asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova în sumă de 120,0 de milioane de euro, semnat la 22 iunie 2022	Administrazione datoriei de stat externe
3.6.	Legea nr. 206 din 14.07.2022 pentru ratificarea Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării proiectului „Securitatea furnizării gazelor naturale”	Ratifică Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării proiectului „Securitatea furnizării gazelor naturale” în sumă de 300,0 de milioane de euro, semnat la 23 iunie 2022	Administrazione datoriei de stat externe
3.7.	Legea nr. 198 din 14.07.2022 pentru ratificarea Acordului de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în vederea realizării Programului „Moldova, măsuri în situație de urgență, reziliență și competitivitate. Operațiunea de politici de dezvoltare”	Ratifică Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în vederea realizării Programului „Moldova, măsuri în situație de urgență, reziliență și competitivitate. Operațiunea de politici de dezvoltare” în sumă de 101,3 de milioane de euro, semnat la 04 iulie 2022	Administrazione datoriei de stat externe

	competitivitate. Operațiunea de politici de dezvoltare"		
3.8.	Legea nr. 197 din 14.07.2022 pentru ratificarea Acordului de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării Programului „Moldova, măsuri în situație de urgență, reziliență și competitivitate. Operațiunea de politici de dezvoltare” în sumă de 40,8 de milioane de euro, semnat la 04 iulie 2022	Ratifică Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării Programului „Moldova, măsuri în situație de urgență, reziliență și competitivitate. Operațiunea de politici de dezvoltare” în sumă de 40,8 de milioane de euro, semnat la 04 iulie 2022	Administarea datoriei de stat externe
3.9.	Legea nr. 203 din 15.07.2022 pentru ratificarea Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD) pentru realizarea Proiectului de competitivitate a întreprinderilor micro, mici și mijlocii (Proiectul ÎMMM)	Ratifică Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD) pentru realizarea Proiectului de competitivitate a întreprinderilor micro, mici și mijlocii (Proiectul ÎMMM) în sumă de 17,7 de milioane de euro, semnat la 07 iulie 2022	Administarea datoriei de stat externe
3.10.	Legea nr. 204 din 15.07.2022 pentru ratificarea Acordului de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare (AID) pentru realizarea Proiectului de competitivitate a întreprinderilor micro, mici și mijlocii (Proiectul ÎMMM)	Ratifică Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare (AID) pentru realizarea Proiectului de competitivitate a întreprinderilor micro, mici și mijlocii (Proiectul ÎMMM) în sumă de 29,8 de milioane de euro, semnat la 07 iulie 2022	Administarea datoriei de stat externe
3.11.	Legea nr. 307 din 10.11.2022 pentru ratificarea Acordului de facilitare de credit dintre Republica Moldova și Agenția Franceză pentru Dezvoltare	Ratifică Acordul de facilitare de credit dintre Republica Moldova și Agenția Franceză pentru Dezvoltare, în sumă de 60,0 de milioane de euro, semnat la 28 octombrie 2022	Administarea datoriei de stat externe
3.12.	Legea nr. 333 din 08.12.2022 pentru ratificarea Acordului de facilitare de credit dintre Republica Moldova și Agenția Franceză pentru Dezvoltare	Ratifică Acordul de facilitare de credit dintre Republica Moldova și Agenția Franceză pentru Dezvoltare, în sumă de 100,0 de milioane de euro, semnat la 11 noiembrie 2022	Administarea datoriei de stat externe
3.13.	Legea nr. 362 din 29.12.2022 pentru ratificarea Contractului de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții	Ratifică Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții pentru suplinirea și realizarea în continuare a proiectului „Moldova drumuri III”, în sumă de 100,0 de milioane de euro, semnat la 11 noiembrie 2022	Administarea datoriei de stat externe

	pentru suplinirea și realizarea în continuare a proiectului „Moldova drumuri III”		
--	---	--	--

Domeniul de aplicare și metodologia auditului

Domeniul de aplicare

Curtea de Conturi a Republicii Moldova, în conformitate cu Programul activității de audit pe anul 2023, aprobat prin Hotărârea nr.65 din 22.12.2022, a inițiat auditul conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2022. Scopul misiunii de audit este evaluarea conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2022, în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil.

Metodologia auditului

Pe parcursul misiunii de audit, la efectuarea activităților aferente, echipa de audit a Curții de Conturi a aplicat prevederile: ISSAI 100, ISSAI 400 și ISSAI 4000; Ghidul privind auditul conformității; bunele practici în domeniu. Totodată, echipa de audit a consultat și s-a ghidat de prevederile incluse în Proiectul de GUID 5250 „Ghidul asupra auditului datoriei publice”, care este în proces de lucru și testare de către țările membre ale Grupului de lucru privind datoria publică INTOSAI.

Pentru obținerea unor probe relevante și rezonabile, care să susțină concluziile și credibilitatea constatărilor expuse în Raportul de audit, echipa de audit a utilizat mai multe proceduri de audit: a fost examinat Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2022;

- a fost examinat și analizat Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2022-2024)”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.81 din 16.02.2022;
- a fost analizată evoluția cheltuielilor aferente deservirii datoriei de stat, inclusiv a serviciului datoriei de stat interne și externe;
- a fost examinat portofoliul datoriei de stat în aspectul maturității, ratei dobânzii, monedei etc.;
- au fost analizate calendarele de desfășurare a licitațiilor de comercializare a VMS pe piața primară și a comunicatelor privind rezultatele acestora;
- a fost solicitată informația privind volumul de VMS deținut de băncile comerciale (dealerii primari);
- au fost examinate ratele dobânzilor la VMS cu scadența de 91 zile, 182 zile, 364 zile, pentru instrumentele financiare cu termenul de scadență până la 1 an, 2-3 ani, 5 ani, ratele nominale medii ponderate ale dobânzii la VMS emise pe piața primară și la VMS convertite;
- a fost analizată situația privind împrumuturile externe și nivelul de debursare aferent acestora;
- au fost solicitate explicații de la persoanele responsabile privind nivelul redus de debursare a unor împrumuturi de stat externe;
- a fost analizat aspectul cost-risc al împrumuturilor noi contractate în anul 2022;
- a fost analizată situația debitorilor garantați și a beneficiarilor recreditați în aspectul onorării obligațiunilor față de bugetul de stat și a datoriei cu termenul de achitare expirat;
- a fost solicitată informația privind măsurile întreprinse de MF în vederea neadmiterii și reducerii datoriei cu termenul de achitare expirat la împrumuturile recreditate și împrumuturile garantate, precum și asigurării veridicității datelor raportate de către beneficiarii împrumuturilor respective;

- au fost analizate alte informații relevante auditului;
- au fost purtate discuții cu factorii de decizie privind unele aspecte constatate.

Totodată, se menționează că datele/informațiile pentru anul 2022 s-au analizat în comparație cu anii 2021, 2020, 2019 și 2018.

În vederea atingerii scopului misiunii de audit, au fost stabilite următoarele obiective specifice:

Obiectivul specific I. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea managementului datoriei de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?

Obiectivul specific II. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea acordării garanțiilor de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?

Obiectivul specific III. Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea recreditării de stat, în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?

Având în vedere că ponderea majoră în totalul datoriei sectorului public revine componentei datoria de stat (95,0%), aceasta a fost selectată ca domeniu semnificativ supus verificărilor de audit.

Referință la paragraful din raport/ riscul testat	Criteriile de audit	Tehnicile de audit aplicate	Dimensiunea eșantionului
1	3	4	5
Obiectivul specific I: Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea managementului datoriei de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?			
Paragrafele 4.1.1, 4.1.2, 4.1.4 Riscul de neîncadrare a datoriei de stat în plafoanele aprobate prin Legea bugetară anuală	Se stabilește că, la situația din 31 decembrie 2022, datoria de stat internă nu va depăși 34 535,2 milioane de lei, datoria de stat externă – 66 534,6 milioane de lei (echivalentul a 3 478,0 milioane de dolari SUA). (Art.8. din Legea bugetului de stat pentru anul 2022 nr.205 din 06.12.2021 (cu modificările și completările ulterioare)).	Examinarea prin contrapunere a datelor raportate de MF în Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2022, cu plafoanele stabilite prin Legea bugetară anuală.	100%
Paragraful 4.1.2 1. Riscul de desfășurare a licitațiilor neținând cont de calendarele aprobate și coordonate cu BNM; 2. Neactualizarea calendarelor aferente licitațiilor de vânzare a VMS 3. Nepublicarea comunicatelor de anunț precum și rezultate de licitațiilor de	Caracteristicile VMS, modalitatea de plasare, de plată a dobânzilor aferente și de răscumpărare a acestora, precum și elementele de identificare ale emisiunilor sunt stabilite de MF prin comunicatele privind plasarea VMS, în conformitate cu prevederile cadrului normativ și Instrucțiunile cu privire la plasarea, tranzacționarea și răscumpărarea obligațiunilor de stat cu dobândă fixă/flotantă, aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor nr.29/2019. (Art. 9 din Hotărârea BNM nr.170 din 19.07.2018 „cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la plasarea, tranzacționarea și răscumpărarea valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în cont.)	Examinarea Comunicatelor, Rezultatelor privind licitațiile desfășurate prin contrapunere cu Calendarele aprobate și coordonate cu BNM. Verificarea plasării comunicatelor și rezultatelor privind vânzarea/ cumpărarea VMS pe paginile oficiale ale BNM și MF	100%

vânzare/ cumpărare a VMS pe paginile oficiale ale BNM și MF	Plasarea VMS pe piața primară se realizează de către BNM în calitate de agent al statului, prin intermediul licitațiilor. (Art. 12 din Hotărârea BNM nr.170 din 19.07.2018 „cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la plasarea, tranzacționarea și răscumpărarea valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în cont.) Licitațiile de vânzare a VMS se desfășoară în conformitate cu un calendar orientativ aprobat trimestrial de către MF. În funcție de evoluția și situația pe piața VMS, MF își rezervă dreptul ca calendarul desfășurării licitațiilor de vânzare a VMS să fie aprobat semianual sau lunar. Calendarele licitațiilor se coordonează cu BNM (Art. 13 din Hotărârea BNM nr.170 din 19.07.2018 „cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la plasarea, tranzacționarea și răscumpărarea valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în cont.) BNM și MF publică comunicatele de anunț al licitațiilor de VMS pe paginile web oficiale ale acestora. (Art. 54 din Hotărârea BNM nr.170 din 19.07.2018 „cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la plasarea, tranzacționarea și răscumpărarea valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în cont.)		
Paragraful 4.1.2 Riscul de neimplementare a platformei de tranzacționare în mod direct a VMS către persoanele fizice	Valorile mobiliare de stat se emit: a) în formă de înscriere în cont, ca valori mobiliare pentru care emisiunea, evidența, confirmarea dreptului de proprietate și plata sumei principale și a dobânzilor (cupoanelor) aferente se efectuează prin intermediul conturilor și registrelor Depozitarului central unic al valorilor mobiliare; b) în formă de înscriere în cont, prin plasament direct către persoanele fizice, pentru care evidența, confirmarea dreptului de proprietate și plata sumei principale și a dobânzilor (cupoanelor) aferente se efectuează de către MF prin intermediul Programului de vânzare directă a valorilor mobiliare de stat persoanelor fizice în Republica Moldova. (Art. 16 din Legea nr. 419-XVI din 22.12.2006 cu privire la datoria	Examinarea măsurilor întreprinse de MF în vederea implementării platformei de tranzacționare în mod direct a VMS către persoanele fizice	100%

	sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat) Unul din obiectivele specifice privind gestionarea datoriei de stat în perioada 2022-2024 propus în Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2022-2024)” este „diversificarea canalelor de vânzare a VMS odată cu implementarea platformei de tranzacționare în mod direct a VMS către persoanele fizice”, activitate care era preconizată pentru finele anului 2022. (Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2022-2024)”)		
Paragraful 4.1.3 Riscul de restituire lentă a obligațiunilor față de bugetul de stat de către băncile aflate în proces de lichidare	Creanțele MF față de băncile aflate în proces de lichidare, obținute în urma subrogării BNM conform art.3 alin.(1), se onorează conform art.38¹¹ alin.(3) lit.a¹) din Legea instituțiilor financiare nr.550-XIII din 21 iulie 1995 (art.4 din Legea nr.235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către MF a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17 noiembrie 2014 și nr.101 din 01.04.2015)	Verificarea nivelului de restituire a datoriilor de către băncile aflate în proces de lichidare, precum și măsurile întreprinse de MF întru soluționarea problemei date.	100%
Paragraful 4.1.4 Nivelul redus de debursare și valorificare a resurselor financiare din împrumuturile externe în vederea realizării proiectelor investiționale	Contractele de împrumuturi de stat externe se ratifică de către Parlament, prin lege organică. Înainte de etapa negocierilor, contractele de împrumuturi de stat externe vor fi remise spre consultare, în mod obligatoriu, către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, care se va expune în fiecare caz aparte, dacă acestea cad sub incidența Legii nr.595/1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova. (art. 25, alin.(1) din Legea nr.419-XVI din 22.2.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat) Autoritățile administrației publice centrale/autoritățile publice care beneficiază de mijloace obținute din împrumuturi de stat externe, prin care sânt realizate proiectele finanțate din surse externe, monitorizează implementarea și realizarea scopurilor acestor proiecte. (art. 27, alin.(4) din Legea nr.419-XVI din 22.2.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat)	Verificarea și analiza proceselor verbale aferente negocierilor împrumuturilor noi contractate în anul 2022 (12 contracte). Analiza nivelului de debursare a resurselor financiare din împrumuturi externe, cu explicarea cauzelor de nedebursare din partea beneficiarilor de mijloace respective. (41 împrumuturi externe la care au fost înregistrate mijloace nedebursate)	100% 100%

Obiectivul specific II: Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea acordării garanțiilor de stat în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil			
Paragraful 4.2.1 Riscul neonorării obligațiilor de către beneficiarii garanți în cadrul Programului de stat „Prima casă”	1. În termen de 5 zile lucrătoare de la data primirii de la creditor a cererii pentru executarea garanției, ODIMM va informa Ministerul Finanțelor despre necesitatea executării garanției de stat. <i>(Pct.74 din HG nr. 202/2018)</i> 2. În termen de 15 zile lucrătoare de la data primirii din partea ODIMM a cererii acceptate și confirmate pentru executarea garanției de stat, Ministerul Finanțelor va transfera în contul creditorului 50% din soldul creditului restant. <i>(Pct.75 din HG nr. 202/2018)</i>	Examinarea documentelor primare care au stat la baza activării garanțiilor de stat.	Au fost selectate garanțiile activate în cadrul Programului în anul 2022.
Paragraful 4.2.2 Riscul nerecuperării datoriilor cu termenul de achitare expirat	1. În cazul încălcării de către debitorii garanți a obligațiilor lor stabilite în contractele respective, MF și/sau subdiviziunile special create pentru scopuri de garantare, direct sau prin SFS, sunt împuternicite să suspende pe cale extrajudiciară operațiunile bancare, să sechestreze și să perceapă în mod incontestabil mijloacele datorate din conturile bancare ale acestor beneficiari de mijloace din împrumuturi de stat și/sau de garanții de stat, conform procedurii stabilite de legislația în vigoare. <i>(Art.13, alin.(1), din Legea nr. 419/2006)</i> 2. Radierea/casarea datoriilor debitorilor garanți din Raportul privind datoriile debitorilor garanți față de MF se efectuează în baza ordinului ministrului finanțelor, întocmit în temeiul hotărârilor judecătorești respective și/sau al deciziei ASP privind radierea persoanei juridice din Registrul de stat al persoanelor juridice. <i>(Pct.51 Anexa nr.8 la HG nr.1136/2007)</i>	Analiza măsurilor întreprinse de MF în vederea recuperării datoriilor cu termenul de achitare expirat formate în urma acordării garanțiilor de stat interne și externe. Au fost selectate dările de seamă trimestriale ale MF și SFS în vederea recuperării datoriilor cu termen de achitare expirat.	100%
Obiectivul specific III: Ministerul Finanțelor a asigurat conformitatea recreditării de stat, în raport cu prevederile cadrului normativ aplicabil?			
Paragraful 4.3.1 Riscul încheierii contractului de recreditare fără a se ține cont de condițiile de recreditare, criteriile de eligibilitate și clauzele contractuale obligatorii	1. Condițiile de recreditare a împrumuturilor destinate pentru recreditarea beneficiarilor finali sânt stabilite de către creditor și/sau definite în contractele de împrumut interne sau externe. <i>(Pct.6 din Anexa nr.5 la HG 1136/2007)</i> 2. Recreditarea de stat se consideră finalizată numai după încheierea contractului de recreditare și prezentarea setului de documente MF, pentru încheierea contractelor respective, indicate la punctele 22 și 26	Examinarea setului de documente primare aferente procesului de încheiere a contractului de recreditare. Au fost selectate toate împrumuturile recreditate prin MF din care au fost efectuate debursări în anul 2022 (7 împrumuturi)	100%

	din prezentul Regulament. <i>(Pct.17 din Anexa nr.5 la HG 1136/2007)</i> 3. Contractele de recreditare vor stipula destinația împrumutului, suma împrumutului, rata dobânzii (care nu va fi mai mică decât rata dobânzii indicată în contractele de împrumut externe și/sau interne) achitată la bugetul de stat, moneda în care va fi calculată și rambursată suma principală și alte plăți, garanțiile rambursării, data rambursării, cazurile de neexecutare, penalitatea, în caz de rambursare întârziată, precum și alte angajamente ale părților. <i>(Pct.7 din Anexa nr.5 la HG 1136/2007)</i>		
Paragraful 4.3.2 Riscul nerecuperării datoriilor cu termenul de achitare expirat	În cazul în care beneficiarul recreditat nu își poate respecta obligațiile financiare conform graficului de achitare a datoriei relevant contractului de recreditare, Ministerul Finanțelor, în urma analizei economico - financiare a beneficiarului recreditat, are dreptul să adopte decizii privind reeșalonarea datoriei acestuia prin încheierea unor acorduri adiționale la contractul de recreditare inițial. <i>(Art.32 Alin (3) din Legea nr.419/2006)</i> În cazul neexecutării obligațiilor de către beneficiarii recreditați, inspectoratele fiscale de stat prezintă la conturile bancare ale acestora dispoziții de suspendare a operațiunilor bancare și ordine încaso și percep forțat datoriile, conform legislației în vigoare a Republicii Moldova. <i>(Pct.28 din Anexa nr.5 din HG 1136/2007)</i> Radierea/ casarea datoriilor beneficiarilor recreditați din Raportul privind recreditarea de stat se efectuează în baza ordinului ministrului finanțelor, întocmit în temeiul hotărârilor judecătorești respective și/sau al deciziei Agenției Servicii Publice privind radierea persoanei juridice din Registrul de stat al persoanelor juridice. <i>(Pct.81 din Anexa nr.4 din HG 1136/2007)</i>	Analiza măsurilor întreprinse de MF în vederea recuperării datoriilor cu termenul de achitare expirat formate în urma nerambursării în termen și volum deplin a mijloacelor recreditate din surse interne și externe. Au fost selectate dările de seamă trimestriale ale MF și SFS în vederea recuperării datoriilor cu termen de achitare expirat.	100%

Informație generalizată referitor la rambursarea împrumutului D-049A/RUS/PC - Rusia datorie reeșalonată								
Suma împrumutului: 91 064 025,88 USD								
Tranșa	Suma înregistrată urmare restructurării datorilor RM la Clubul de la Paris		Deservirea împrumutului					
			Data achitării conform graficului	Data achitării de facto conform verificărilor de audit	Suma principală de achitat conform Acordului	Suma principală achitată de facto conform verificărilor de audit	Dobînda	Total Deservirea împrumutului
1	01.05.2006	30.795.346,40	01.11.2006	01.11.2006	14.400.701,56	14.400.701,56	911.239,36	15.311.940,92
			01.05.2007	02.05.2007	4.098.661,21	4.098.661,21	485.298,57	4.583.959,78
			01.11.2007	01.11.2007	4.098.661,21	4.098.661,21	368.278,37	4.466.939,58
			01.05.2008	03.04.2008	4.098.661,21	4.098.661,21	219.901,71	4.318.562,92
			01.11.2008	05.11.2008	4.098.661,21	4.098.661,21	74.424,96	4.173.086,17
Total I tranșă		30.795.346,40			30.795.346,40	30.795.346,40	2.059.142,97	32.854.489,37
2	01.05.2006	13.514.504,54		01.12.2006			318.131,93	
	01.08.2006	9.755.986,64						
	01.02.2007	9.598.150,76		01.03.2007			738.227,62	
	01.08.2007	9.326.388,23		04.09.2007			1.026.233,55	
	01.02.2008	9.161.431,93		03.03.2008			1.315.919,94	
	01.08.2008	8.912.217,38		03.09.2008			937.127,88	
				02.03.2009			1.096.165,91	
				01.09.2009			707.721,71	
				01.03.2010			380.287,00	
				01.09.2010			273.194,44	
				01.03.2011			303.984,15	
				01.09.2011			296.950,48	
				01.03.2012			300.358,94	
				03.09.2012			384.664,85	
			01.03.2013	01.03.2013	1.205.373,59	1.205.373,59	365.939,12	
			01.09.2013	02.09.2013	1.205.373,59	1.205.373,59	288.868,13	
			01.03.2014	03.03.2014	1.205.373,59	1.205.373,59	259.770,87	
			01.09.2014	29.08.2014	1.205.373,59	1.205.373,59	240.332,74	
			01.03.2015	02.03.2015	1.048.675,02	1.048.675,02	231.356,31	
			01.09.2015	01.09.2015	1.199.346,72	1.199.346,72	244.213,65	
			01.03.2016	01.03.2016	1.380.152,76	1.380.152,76	278.162,91	
			01.09.2016	01.09.2016	1.585.066,27	1.585.066,27	367.059,39	
				08.09.2016				121,76
			01.03.2017	01.03.2017	1.820.114,12	1.820.114,12	440.599,83	
			01.09.2017	01.09.2017	2.085.296,31	2.085.296,31	463.938,65	
			01.03.2018	01.03.2018	2.398.693,44	2.398.693,44	455.118,76	
			01.09.2018	24.08.2018	2.748.251,78	2.748.251,78	611.564,39	
			01.03.2019	01.03.2019	3.158.078,80	3.158.078,80	628.170,55	
			01.09.2019	30.08.2019	3.628.174,50	3.628.174,50	619.126,25	
			01.03.2020	28.02.2020	4.164.565,75	4.164.565,75	440.175,41	
			01.09.2020	01.09.2020	4.821.494,36	4.821.494,36	314.163,20	
			01.03.2021	01.03.2021	5.484.449,83	5.484.449,83	103.463,94	
			01.09.2021	01.09.2021	5.424.181,15	5.424.181,15	71.592,11	
			01.03.2022					
			01.09.2022					
Total II tranșă		60.268.679,48			45.768.035,17	45.768.035,17	14.502.584,61	121,76
Total general		91.064.025,88			76.563.381,57	76.563.381,57	16.561.727,58	121,76
Soldul datoriei la situația din 01.09.2022					14.500.644,31			

Nr. crt.	Denumirea proiectului	u.m.	Recreditat în anul 2022
<i>Prin intermediul MF</i>			
1.	Proiect „Împrumutul destinat reabilitării rețelelor de transport ale ÎS „Moldelectrica”	mil. Euro	2,2
2.	Proiectul de interconectare a rețelelor de energie electrică dintre Republica Moldova și România, faza I (Î.S. „Moldelectrica”)	mil. Euro	1,0
3.	Proiectul pentru a mări capacitatea și îmbunătăți siguranța sistemului de transport al energiei electrice din Moldova (Î.S. „Moldelectrica”)	mil. Euro	1,5
4.	Proiectul de dezvoltare a Sistemului Electroenergetic (Î.S. „Moldelectrica”)	mil. Euro	1,4
5.	Proiectul de achiziție a locomotivelor și restructurarea infrastructurii feroviare (Î.S. „Calea Ferată din Moldova”)	mil. Euro	7,9
6.	Proiectul „Sistemul termoelectric al mun. Bălți, (SA „CET-Nord”) – Faza II”	mil. Euro	4,0
7.	Proiectul „Securitatea furnizării gazelor naturale” (S.A. „Energocom”)	mil. Euro	166,0
TOTAL, prin intermediul MF		mil. Euro	184,0
<i>Prin intermediul OGP AE</i>			
<i>Mijloace directe</i>			
8.	Proiectul Livada Moldovei	mil. lei	139,72
		mil. Euro	10,54
<i>Mijloace circulante acumulate</i>			
9.	Proiectul de Finanțare Rurală și Dezvoltare a Întreprinderilor Mici (FIDA 1)	mil. lei	126,52
		mil. Euro	0,07
10.	Proiectul de Revitalizare a Agriculturii (FIDA 2, PRA)	mil. lei	81,59
		mil. dol. SUA	0,34
		mil. Euro	0,14
11.	Proiectul de Dezvoltare a Afacerilor Rurale (FIDA 3, PDAR)	mil. lei	19,07
		mil. dol. SUA	0,05
		mil. Euro	0,05
12.	Proiectul de Servicii Financiare Rurale și Marketing (FIDA 4)	mil. lei	48,95
		mil. Euro	0,04
13.	Proiectul de Servicii Financiare Rurale și Dezvoltarea Businessului Agricol (FIDA 5)	mil. lei	59,12
		mil. dol. SUA	0,08
		mil. Euro	1,49
14.	Programul Rural de Reziliență Economică-Climatică Incluzivă (FIDA 6)	mil. lei	111,0
15.	Proiectul de Investiții și Servicii Rurale, faza I (RISP I)	mil. lei	181,52
		mil. Euro	0,1
16.	Proiectul de Investiții și Servicii Rurale, faza II (RISP II)	mil. lei	182,27
		mil. Euro	0,21
17.	Proiectul „Crearea stațiilor de deservire agrotehnică” (KFW)	mil. lei	6,56
		mil. Euro	1,52
18.	Proiectul Filiere du Vin	mil. lei	18,37
		mil. Euro	9,95
19.	Proiectul de Ameliorare a Competitivității (PAC 1)	mil. lei	28,65
		mil. dol. SUA	0,09
		mil. Euro	3,04
20.	Proiectul de Ameliorare a Competitivității, faza 2 (PAC 2)	mil. lei	128,28
		mil. dol. SUA	0,74
		mil. Euro	2,88
21.	Proiectul Livada Moldovei	mil. lei	172,0
		mil. Euro	8,61

22.	Proiectul COVID – 19 răspuns de urgență și suport ÎMMM	mil. lei	171,6
		mil. Euro	0,4
TOTAL, prin intermediul OGP AE		mil. lei	1 475,2
		mil. dol. SUA	1,3
		mil. Euro	39,04
Prin intermediul UCIP-FIDA			
23.	Proiectul de Reziliență Rurală (FIDA 7, PRR)	mil. lei	31,16
		mil. Euro	0,14
24.	Proiectul Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale (FIDA 8)	mil. lei	0,25
		mil. Euro	0,03
TOTAL, prin intermediul UCIP-FIDA		mil. lei	31,41
		mil. Euro	0,17

Datoria aferentă împrumuturilor recreditate, pe beneficiari, la situația din 31.12.2022, mil. lei

Nr. crt.	Indicatorii	Total beneficiari	Soldul datoriei recalculat în anul 2021		Soldul datoriei recalculat în anul 2022		Modificări la soldul datorilor cu termen de achitare expirat	
			Suma total	Inclusiv cu termenul de achitare expirat	Suma total	Inclusiv cu termenul de achitare expirat	Total	Inclusiv diferența de curs valutar
			1	2	3	4	5=4-2	6
1.	Agenții economici	35	2.642.289.579,72	290.466.358,21	5.854.909.772,66	264.599.782,17	-25.866.576,04	
	Activează în regim ordinar	14	2.340.448.133,97	51.382.983,40	5.504.528.219,16	8.494.482,54	-42.888.500,86	
1	Î.S. "Moldelectrica", Chișinău		626.872.746,18	0,00	680.654.934,21	0,00	0,00	
2	S.A. "Termoelectrica"		641.609.478,03	0,00	627.133.249,81	0,00	0,00	
3	Î.S. „Calea Ferată din Moldova”		348.836.374,78	45.474.954,53	480.048.319,21	0,00	-45.474.954,53	
4	SA "CET-NORD"		103.273.121,34	0,00	172.462.942,53	0,00	0,00	
5	Regia Apă-Canal Orhei S.A.		28.215.843,81	0,00	28.857.207,78	0,00	0,00	
6	Î.M. Direcția Producție Apă și Canalizare Stefan -Vodă		14.580.151,40	279.740,83	15.261.004,21	656.667,68	376.926,85	
7	Î.M. Apă Canal Cahul		54.692.637,08	0,00	58.355.986,24	775.711,03	775.711,03	
8	Î.M. Apă Canal Ungheni		25.465.071,45	0,00	25.921.361,34	0,00	0,00	
9	Î.M. Apă Canal Căușeni		12.410.934,14	0,00	12.868.852,64	268.113,85	268.113,85	
10	S.A. Servicii Comunale Florești		12.913.487,97	0,00	13.143.301,05	0,00	0,00	
11	F.P.C. „Vindicum” SRL		1.790.716,46	0,00	1.792.406,07	1.792.406,07	1.792.406,07	
12	SRL Basarabia - L Vin Invest		1.104.709,30	1.104.709,30	654.662,44	654.662,44	-450.046,86	
13	SRL Magnolia-94		4.438.659,13	4.438.659,13	4.346.921,47	4.346.921,47	-91.737,66	
	SRL "Naturvins"		84.919,61	84.919,61			-84.919,61	
14	SA Energocom				3.383.027.070,16	0,00	0,00	
Se află în proces de insolabilitate			218.081.973,07	155.323.902,13	263.665.193,29	169.388.939,41	14.065.037,28	
1	S.A. "Deana Comrat"		3.920.412,99	3.920.412,99	3.920.412,99	3.920.412,99	0,00	

2	S.A. "Becon-Basarabia"		99.991.641,19	99.991.641,19	107.937.778,07	107.937.778,07	7.946.136,88	7.946.136,88
3	S.R.L. "Resursele Moldovei"		19.395.837,03	19.395.837,03	20.939.944,68	20.939.944,68	1.544.107,65	1.544.107,65
4	Î.M. "Refelele termice Vulcănești"		126.319,29	126.319,29	126.319,29	126.319,29	0,00	
5	II CCP Sadacia, Basarabeasca		1.103.712,14	1.103.712,14	1.103.712,14	1.103.712,14	0,00	
6	S.A. "Avicola Vadul lui Vodă"		3.062.871,95	3.062.871,95	3.062.871,95	3.062.871,95	0,00	
7	S.A. "Avicola Bucovăț" Strășeni		6.846.752,35	6.846.752,35	6.371.752,35	6.371.752,35	-475.000,00	
8	Produse Cerealiere Bălți		3.999.987,00	3.999.987,00	3.999.987,00	3.999.987,00	0,00	
9	CAPC "Vorniceni-Agrovin"		784.328,26	784.328,26	846.768,83	846.768,83	62.440,57	62.440,57
10	CAP "Dimitrov"		4.420.473,59	4.420.473,59	4.772.388,64	4.772.388,64	351.915,05	351.915,05
11	S.R.L. "Mitarix"		4.566.265,84	4.566.265,84	4.929.787,46	4.929.787,46	363.521,62	363.521,62
12	Î.M. Regia Apă Canal Bălți		69.863.371,44	69.863.371,44	75.425.212,67	5.019.930,17	2.677.044,73	
13	S.A. Regia Apă Canal Soroca		23.232.922,09	0,00	25.187.243,64	1.316.272,26	1.316.272,26	
14	SRL „Univers-Vin”		4.762.415,06	4.762.415,06	5.041.013,59	5.041.013,59	278.598,53	
Sunt potențial falțiți		5	73.889.824,10	73.889.824,10	76.778.003,95	76.778.003,95	2.888.179,85	
1	Î.S. "Moldranselectro"		66.060.028,27	66.060.028,27	68.354.272,16	68.354.272,16	2.294.243,89	2.294.243,89
2	CAP "Prietenia", Glodeni		4.013.654,49	4.013.654,49	4.329.347,29	4.329.347,29	315.692,80	
3	S.A. "Avicola Codru" Nisporeni		1.243.913,73	1.243.913,73	1.361.446,84	1.361.446,84	117.533,11	
4	s-z "Cașcalia", Căușeni		1.587.206,46	1.587.206,46	1.744.653,44	1.744.653,44	157.446,98	
5	S.R.L. "Vialtos"		985.021,15	985.021,15	988.284,22	988.284,22	3.263,07	
Lipsesc din Registrul de stat al întreprinderilor și organizațiilor		2	9.869.648,58	9.869.648,58	9.938.356,26	9.938.356,26	68.707,68	
1	S.A. "Văleni"		863.050,58	863.050,58	931.758,26	931.758,26	68.707,68	68.707,68
2	IS CPC Bender		9.006.598,00	9.006.598,00	9.006.598,00	9.006.598,00	0,00	
2. Autoritățile Publice Locale		27	615.123.543,74	615.123.543,74	562.483.630,91	562.483.630,91	3.391.519,08	
1	Consiliul raional Anenii Noi		6.073.335,40	0,00	4.685.006,97	0,00	0,00	
2	Consiliul raional Cimișlia		21.353.344,60	0,00	19.360.184,85	0,00	0,00	
3	Consiliul raional Drochia		18.314.824,47	0,00	14.202.917,79	1.021.002,85	1.021.002,85	
4	Consiliul raional Ocnița		3.391.916,90	0,00	2.441.298,86	0,00	0,00	
5	Consiliul raional Orhei		29.174.533,44	0,00	26.155.902,52	0,00	0,00	
6	Consiliul raional Soldănești		5.518.308,42	0,00	3.858.961,43	0,00	0,00	
7	Consiliul raional Ștefan Vodă		6.541.214,15	0,00	5.086.321,68	0,00	0,00	

8	Consiliul raional Taraclia		11.821.991,72	0,00	9.093.876,95	108,05	108,05	
9	Consiliul raional Glodeni		18.438.167,73	162,16	17.917.489,85	0,00	-162,16	
10	Primăria municipiului Chişinău		170.536.661,18	0,00	156.806.472,93	0,00	0,00	
11	Consiliul raional Criuleni		9.477.804,20	0,00	7.576.646,23	0,00	0,00	
12	Consiliul raional Sîngerei		6.686.404,65	0,00	5.874.346,18	0,00	0,00	
13	Consiliul raional Călăraşi		13.049.836,43	0,00	11.508.608,67	0,00	0,00	
14	Consiliul raional Hînceşti		31.127.514,96	1.479,51	27.975.152,87	0,00	-1.479,51	
15	Consiliul raional Briceni		11.933.202,66	0,00	10.551.408,04	0,00	0,00	
16	Consiliul raional Soroca		47.330.983,88	4.003.632,78	45.286.034,43	5.665.372,15	1.661.739,37	
17	Consiliul raional Ialoveni		17.167.408,29	0,60	15.656.216,87	0,00	-0,60	
18	Consiliul raional Leova		40.750.387,55	0,00	38.930.009,36	0,00	0,00	
19	Consiliul raional Nisporeni		38.427.558,14	0,00	36.583.083,01	0,00	0,00	
20	Consiliul raional Făleşti		9.707.645,49	15,07	9.479.814,37	0,00	-15,07	
21	Consiliul raional Rezina		20.958.019,87	97,25	20.717.002,36	0,00	-97,25	
22	Consiliul raional Cantemir		3.159.026,67	0,00	3.061.241,15	0,00	0,00	
23	Consiliul raional Cahul		11.336.397,51	0,00	11.157.770,96	0,00	0,00	
24	Consiliul raional Floreşti		24.955.222,64	0,00	23.609.649,85	710.423,40	710.423,40	
25	Comitetul Executiv al UTA Găgăuzia		27.673.229,06	0,00	25.391.733,64	0,00	0,00	
26	Consiliul comunal Sărata Nouă		332.472,01	0,00	305.080,70	0,00	0,00	
27	Consiliul oraşenesc Leova		9.886.131,72	0,00	9.211.398,40	0,00	0,00	
3. Instituţii financiare participante		17	4.264.924.433,00	1.435.886,00	5.082.360.877,00	1.435.886,00	0,00	
1	MoldovaAgroindbank		1.677.204.167,27		2.092.182.406,50		0,00	
2	OTP Bank		639.856.633,51		797.716.643,10		0,00	
3	Fincombank		364.692.585,63		373.357.896,03		0,00	
4	Moldindconbank		324.552.362,33		401.830.141,67		0,00	
5	Procreditbank		509.608.864,50		439.643.470,47		0,00	
6	Comertbank		249.756.675,40		258.956.043,52		0,00	
7	AEI Grimancauti		6.780.499,91		4.137.521,82		0,00	
8	AEI Botna		1.300.000,00		1.541.838,91		0,00	
9	EuroCredit Bank		57.957.381,58		84.662.628,40		0,00	
10	OCN Mikro Kapital Company		2.938.454,75		10.768.475,59		0,00	
11	Victoriabank		68.294.700,94		105.041.269,73		0,00	

12	Corporatia de Finantare Rurala		27.942.900,23		26.230.082,68		0,00	
13	Energbank		68.227.141,03		73.380.014,94		0,00	
14	Banca Comerciala Romana		50.448.650,68		78.335.466,67		0,00	
15	Moldcredit		12.604.935,84		6.809.136,36		0,00	
16	Microinvest		151.322.593,32		326.331.954,56		0,00	
17	Investprivatbank		1.435.886,01	1.435.886,01	1.435.886,01	1.435.886,01	0,00	
TOTAL GENERAL		79	7.522.337.556,46	295.907.631,58	11.499.754.280,57	273.432.574,61	-22.475.056,97	12.631.073,34

Sursa: Informații generalizate de echipa de audit în baza Raportului privind recreditarea de stat în anii 2021, 2022.

Implementarea cerințelor și recomandărilor expuse în Hotărârea Curții de Conturi nr.25 din 30 mai 2022 „Privind aprobarea Raportului auditului conformității asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2021”

Recomandarea	Măsurile întreprinse	Confirmarea documentară a implementării recomandării	Statutul implementării recomandării			Măsuri ulterioare
			realizat	parțial realizat	nerealizat	
Cerințe din partea hotărâtoare						
2.4. Ministerul Finanțelor						
2.4 Pentru luare de atitudine și asigurarea implementării recomandărilor cuprinse în Raportul de audit	Întru implementarea cerințelor și recomandărilor înaintate prin Hotărârea Curții de Conturi nr.25 din 30 mai 2022 „Cu privire la Raportul auditului conformității asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2021”, a fost elaborat un Plan de acțiuni, aprobat prin Ordinul Ministerului finanțelor nr.115/2022.	1. Scrisoarea MF nr.05-10/106/1746 din 22.12.2022;	V			Excluderea din regim de monitorizare
Recomandări din Raportul de audit						
1. Să asigure în continuare controlul asupra expunerii portofoliului datoriei de stat la riscurile de rată a dobânzii, de refinanțare și valutară, în special în condițiile de creștere a emisiunii VMS pe piața internă.	1.1 Monitorizarea lunară a indicatorilor de risc a datoriei de stat conform Programului “Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2022-2024)”. Pe parcursul perioadei de referință (24.06.2022-20.12.2022), au fost elaborate 6 buletine statistice lunare privind datoria de stat pentru lunile iunie - noiembrie 2022, publicate pe pagina oficială web a ministerului, disponibile la următorul link: https://www.mf.gov.md/ro/datoria-sectorului-public/rapoarte/datoria-de-stat . La situația din 30 noiembrie 2022, parametrii de risc aferenți datoriei de stat stabiliți în Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2022-2024)” au înregistrat următoarele valori: -Pondere datoriei de stat scadentă în decurs de un an în totalul datoriei de stat – 27,5%; -Pondere datoriei de stat interne în totalul datoriei de stat – 36,6%; -Pondere datoriei de stat într-o anumită valută străină în totalul datoriei de stat – 37,9%;	1. Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2022-2024)”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.81/2022; 2. Proiectul Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2023 – 2025)”	V			Excluderea din regim de monitorizare

					-Pondere datorii de stat cu rata dobânzii variabilă în totalul datoriei de stat – 47,3%; -Pondere VMS emise pe piața primară scadente în decurs de un an în total VMS emise pe piața primară –92,0%; -ATM pentru VMS emise pe piața primară – 1,6 ani. Astfel, la finele lunii noiembrie 2022, toți parametrii s-au încadrat în limitele stabilite în Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2022-2024)”, cu excepția indicatorilor VMS emise pe piața primară scadente în decurs de un an în totalul VMS emise pe piața primară și datoria de stat cu rata dobânzii variabilă. Acest fapt se datorează emisiunii pe parcursul anului 2022 în volume mai mari a VMS preponderent pe termen scurt în legătură cu cererea pe termen scurt din partea investitorilor pentru VMS. Pondere relativ înaltă a datoriei cu rata dobânzii flotantă în portofoliul datoriei de stat se datorează atât datoriei de stat externe care pe parcursul perioadei de referință au avut loc intrări de împrumuturi de stat externe cu rata dobânzii flotantă cât și datoriei de stat interne, care din cauza instrumentelor cu maturitatea de până la un an sunt atribuite la categoria datoriei cu rata dobânzii flotantă și reprezintă un risc al ratei de dobândă, cât și un risc de finanțare pronunțat. 1.2 Elaborarea Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2023-2025)” Proiectul Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2023-2025)” a fost elaborat, proiectul hotărârii Guvernului privind aprobarea programului a fost expediat Cancelariei de Stat prin scrisoarea nr.11/3-3/23/1713 din 15.12.2022, examinat în cadrul ședinței secretarilor generali la data de 16.12.2022 (număr unic 969/MF/2022), a fost remis spre avizare, consultări publice, expertiză anticorupție și expertiză juridică autorităților vizate. După definitivare, proiectul urmează a fi remis Guvernului spre examinare și aprobare.
--	--	--	--	--	--

2. Să asigure modificarea cadrului normativ necesar pentru implementarea Conceptului sistemului informațional „Programul de vânzare directă a valorilor mobiliare de stat persoanelor fizice în Republica Moldova”.	2.1. Promovarea în Parlament a proiectului de lege privind modificarea Legii nr.419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat A fost adoptată Legea nr. 286/2022 pentru modificarea unor acte normative (publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 343-348 art. 651 din 04.11.2022)	Legea nr. 286/2022 pentru modificarea unor acte normative.	V			Excluderea din regim de monitorizare
3. Să examineze oportunitatea completării cadrului legal cu prevederi aferente înregistrării împrumuturilor externe în situațiile în care debursarea și ratificarea acestora au loc în perioade de raportare diferită	3.1. Elaborarea proiectului Hotărârii de Guvern privind modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1136/2007 cu privire la unele măsuri de executare a Legii nr.419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat - La momentul actual, proiectul Hotărârii de Guvern privind modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1136/2007 cu privire la unele măsuri de executare a Legii nr.419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat este în proces de elaborare.		V			Excluderea din regim de monitorizare
4. Să asigure, în comun cu autoritățile responsabile, intensificarea măsurilor de rigoare în vederea valorificării eficiente și implementării în termenele prevăzute a proiectelor finanțate din surse externe (reiterată)	4.1. Analiza trimestrială a nivelului de valorificare a proiectelor finanțate din surse externe și elaborarea scrisorilor în adresa autorităților publice centrale, cu solicitarea de întreprindere a măsurilor în sensul remedierii cauzelor care pot duce la tergiversarea implementării în termen a acestora - Pe parcursul perioadei de referință se comunică despre remiterea a circa 12 demersuri de atenționare privind buna implementare a proiectelor finanțate din surse externe (PFSE), atât sub aspect de încadrare în termenul stabilit de implementare, cât și a soluționării provocărilor întâmpinate în implementarea acestora. Demersurile au fost înaintate în atenția Cancelariei de Stat, inclusiv pentru includerea unor subiecte aferente PFSE pe agenda Comitetului Interministerial de Planificare Strategică, Ministerului Sănătății, Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerului Justiției, etc. Au fost derulate și asigurate participarea reprezentanților Ministerului Finanțelor la peste 30 ședințe, printre care:	1. Scrisoarea MF nr.14/1-09/590 din 14.12.2022; 2. Scrisoarea MF nr.14/1-09/555 din 17.11.2022; 3. Scrisoarea MF nr.14/1-09/548 din 11.11.2022; 4. Scrisoarea MF nr.14/1-03/471/1395 din 11.10.2022; 5. Scrisoarea MF nr.14/1-09/458 din 30.09.2022; 6. Scrisoarea MF nr.14/1-09/434 din 15.09.2022; 7. Scrisoarea MF nr.14/1-09/419 din 08.09.2022; 8. Scrisoarea MF nr.14/1-09/372 din 25.07.2022; 9. Scrisoarea MF nr.14/1-09/574 din 05.12.2022; 10. Scrisoarea MF nr.14/1-09/583 din 08.12.2022;	V (caracter permanent)			Reiterată în Raportul actual de audit

	5 ședințe ale Comitetelor de supraveghere ale PFSE, și anume: - din data 02.11.2022 și 20.12.2022 „Clean technology innovation programme for SMEs and start-ups in the Republic of Moldova”; - din data 22.11.2022 „Promovarea Învățământului Profesional Tehnic (IPT) pentru o Economie Verde”; - din data de 22.07.2022 „Sprijin pentru dialogul structurat de politici și coordonare a implementării Acordului de Asociere, precum și consolidarea procesului de aproximare legislativă”; - din data de 06.09.2022 Comitetul de Supraveghere a Proiectului de înregistrare și evaluare funciară. 25 ședințe de lucru intra/inter ministeriale pe subiecte ce vizează PFSE/misiuni de implementare a proiectelor din diverse sectoare ale economiei naționale (justiție, infrastructura drumurilor, sănătate, eficiență energetică, educație, administrare fiscală, întreprinderi mici și mijlocii, servicii guvernamentale, etc) desfășurate de comun cu partenerii externi de dezvoltare, precum: Banca Mondială, Banca Europeană de Investiții, Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă, Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei, Guvernul Germaniei, etc. Totodată, la etapa elaborării propunerilor pentru rectificarea bugetului de stat pentru anul 2022, MF a solicitat prezentarea de către APC a propunerilor de modificare a alocațiilor cu prezentarea argumentelor justificative, inclusiv pentru PFSE (copia scrisorii nr.06/1-17/34 din 6 iunie 2022 se anexează). În baza informației prezentate și analizei privind nivelul de executare a veniturilor și cheltuielilor, Guvernului au fost înaintate propuneri de diminuare a volumului PFSE pentru anul 2022. Ulterior, din cauza executării reduse (la nivel de 35,9%) a cheltuielilor la PFSE, prin scrisoarea nr.09/1-09/340 din 11 noiembrie 2022 (copia scrisorii se anexează) MF a solicitat întreprinderea măsurilor în vederea valorificării alocațiilor bugetare și				11. Scrisoarea MF nr.14/1-09/478 din 13.10.2022; 12. Scrisoarea MF nr.06/1-17/34 din 09.06.2022; 13. Scrisoarea MF nr.09/1-09/340 din 11.11.2022.	
--	--	--	--	--	--	--

	prezentarea informației detaliate despre motivele neexecutării. Concomitent, în vederea identificării cauzelor principale de executare nesatisfăcătoare a cheltuielilor PFSE, în luna ianuarie 2023 MF va solicita APC prezentarea unui raport anual pentru anul 2022 pe fiecare proiect în parte.						
5. Să asigure în continuare monitorizarea portofoliului garanțiilor de stat acordate în cadrul Programului de stat „Prima casă”	5.1. Întocmirea rapoartelor privind garanțiile de stat interne în baza rapoartelor privind situația beneficiarilor Programului de stat “Prima casă” prezentate de către creditorii în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr.202/2018 cu privire la aprobarea Regulamentului de implementare a Programului de stat “Prima casă” și Ordinului Ministrului Finanțelor nr.97 din 22.05.2018 - Pe parcursul perioadei de referință (24.06.2022-16.12.2022), au fost întocmite 6 rapoarte privind garanțiile de stat interne.	V				Excluderea din regim de monitorizare	
6. Să asigure în continuare, în comun cu organele de competență, întreprinderea unor măsuri rezultative în vederea recuperării la bugetul de stat a datorilor beneficiarilor garanți și recreditați, în special a datorilor cu termenul de achitare expirat.	Întru recuperarea datorilor cu termen de achitare expirat, pe parcursul perioadei de referință, au fost elaborate și remise Serviciului Fiscal de Stat informația privind datoria cu termen de achitare expirat a debitorilor recreditați și garanți față de Ministerul Finanțelor pentru împrumuturile externe recreditate și obținute sub garanția statului prin Scrisoarea MF nr.11/2-6/398 din 27.07.2022 la situația din 30.06.2022 și prin scrisoarea nr.11/2-6/577 din 28.10.2022 și la situația din 30.09.2022. La fiecare perioadă scadentă sunt înaintate către beneficiarii recreditați cereri de plată. Astfel, pe parcursul perioadei de referință, către beneficiarii recreditați au fost înaintate 72 de cereri de plată. La fel, trimestrial, față de beneficiarii recreditați și garanți ce au acumulat datorii cu termen de expirat se întreprind măsuri conform legislației în vigoare privind executarea silită față de aceștia. Pe parcursul perioadei de referință, Serviciul Fiscal de Stat a prezentat 2 dări de seamă aferente acțiunilor de executare silită:		V (cu caracter permanent)			Reiterată în Raportul actual de audit	

					- prin Scrisoarea nr.26-20/9-09-46425 din 08.07.2022, SFS a prezentat MF darea de seamă aferentă acțiunilor de executare silită întreprinse până la situația din 30.06.2022; - prin Scrisoarea nr.26-20/9-12/95088 din 13.10.2022, SFS a prezentat MF darea de seamă aferentă acțiunilor de executare silită întreprinse până la situația din 30.09.2022.				
--	--	--	--	--	---	--	--	--	--